

Gündəm

Badamdarda sakinlər hələ də təhlükəli zonadadır - son durum

Yaponların qazdığı quyuyu nəyi dəyişəcək?
Azərbaycanlı ekspert: "Ərazidə quyuyu qazmaq yox, kanalizasiya xətti çəkmək lazımdır..."

yazısı səh.3-də

"Forbes" İlham Əliyevin robot Sofiyanı necə qəbul etdiyindən yazdı

yazısı səh.3-də

Azərbaycan Fransanın vasitəçiliyindən imtina edə bilər - narazılıq böyüyür

yazısı səh.9-də

Əməkdaşımız İƏT Gənclər Forumunun İstanbul toplantısından yazır

yazısı səh.11-də

Böyük dövlətlər İran neftindən imtina edir: Bakı üçün 2 mühüm məsələ

yazısı səh.12-də

Azərbaycanın hansı ölkədən aldığı silahlar daha güclüdür?

yazısı səh.4-də

SOS: Siqaret qədər ziyan verən qazlı içkilər - "Uşaqlara içirməyin!.."

yazısı səh.14-də

Politoloq: "Bütün dünya ABŞ-a bu və ya digər yollarla xərac ödəyir"

yazısı səh.4-də

Kim ki gündə 10 min addım atmasa... - səhhətinə laqeyd olmayanlara tövsiyə

yazısı səh.15-də

Gürcüstanda prezident seçkisi: soydaşlarımız üçün hansı namizəd məqbuldur?

yazısı səh.13-də

İRƏVANDAN KREMLƏ QARŞI SİLAH ŞANTAJI - BAKI ÜÇÜN SİQNAL

Ermenistan rəhbərindən Rusiyanı qəzəbləndirən mövqe - Paşinyan ABŞ-dan silah alınmasını mümkün sayır; seçkiyə hesablanmış gediş, yoxsa...; **rusiyalı ekspert:** "Vaşinqton Ermənistanda faşist rejimini belə dəstəkləyər, tək o, Rusiyaya qarşı olsun..."

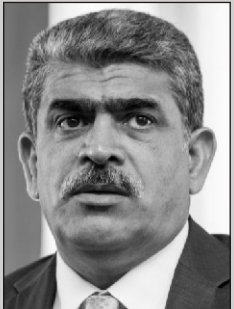

yazısı səh.8-də

"Koçak Gold" işində gəlişmə - MTN-də itən 39 kiloqram qızılın izi ilə

Böyük pullarla bağlı yeni ilginç faktlar ortaya çıxıb; hüquqşünas deyir ki...

yazısı səh.5-də

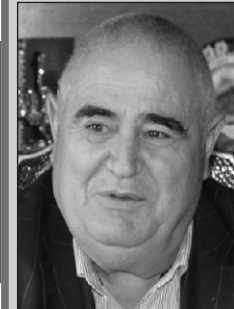
Süleyhəddin Əkbər:
"Bakı və İrəvan buna razılıq versə, Rusiyanı heç kim dayandıra bilməyəcək"

yazısı səh.7-də

Toğrul İsmayıl:
"Azərbaycanın Türkiyə ilə ittifaq qurması ehtimalı böyükdür"

yazısı səh.12-də

"Şərurlu İsfəndiyar":
"Dinlə maraqlanmıram, amma Allaha inanıram"

yazısı səh.10-də

Ramil Usubov Gəncədə vətəndaşlarla görüşüb

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları rəhbərlərinin şəhər və rayonlarda vətəndaşların qəbulu cədvəlinə uyğun olaraq, daxil işlər naziri, general-polkovnik Ramil Usubov oktyabrın 27-28-də Gəncə Şəhər Baş Polis İdarəsində daxili işlər orqanlarının fəaliyyətinə və səlahiyyətinə aid məsələlərlə əlaqədar növbəti qəbul keçirib.

DİN-in mətbuat xidmətindən Musavat.com-a verilən məlumata görə, Gəncə, Göygöl, Samux, Kəlbəcər, Şəmkir, Ağstafa, Tovuz, Gədəbəy, Qazax və Daşkəsən şəhər və rayonlarından, eyni zamanda, həmin bölgədə məskunlaşmış qaçqın və məcburi köçkünlərdən müraciət edən 51 vətəndaş ilə görüşən nazir onların polis orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı müraciətlərini şəxsən dinləyib, problemlərinin operativ şəkildə, mövcud qanunvericiliyə uyğun həlli üçün nazirliyin aidiyyəti baş idarə və xidmət rəislərinə konkret tapşırıqlar verib. Müraciətlərin böyük əksəriyyəti elə yerində öz həllini tapıb.

Tədbirdə iştirak edənlər göstərilən diqqət və qayğıya, bölgələrdə mütəmadi olaraq vətəndaşların qəbulunun təşkilinə, icra orqanlarının rəhbərləri tərəfindən müraciətlərinə operativ münasibətə və həssas yanaşılmasına görə ölkə prezidentinə minnətdarlıq ediblər.

Məmur olmaq istəyənlər imtahan verdilər

Düənən Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) tərəfindən dövlət qulluğunda inzibati vəzifələrin B növünə (inzibati icraçı vəzifələr) aid olan BA və BB qruplarına uyğun olan vəzifələr üzrə dövlət qulluğuna qəbul üçün test imtahanı keçirilib. Musavat.com xəbər verir ki, imtahan saat 11:00-da başlayıb və 3 saat davam edib.

Qeyd edək ki, test imtahanından müvəffəqiyyətlə keçən namizədə altqruplara daxil olan vəzifələrə uyğun olaraq sertifikat verilecək. Sertifikatın qüvvədə olma müddəti 5 ildir.

Inzibati vəzifələrin müvafiq altqrupu üzrə Sertifikata malik olan şəxs Sertifikatda nəzərdə tutulmuş vəzifə, habelə həmin altqrupun aid olduğu qrup daxilində daha aşağı altqruplara uyğun olan vəzifə üzrə keçirilən müsahibələrdə iştirak edə bilər. Elan edilmiş müsahibədə iştirak üçün müraciət edən namizəd qanunvericiliklə müəyyən edilmiş vakant vəzifələrin tutulmasının ümumi şərtlərinin tələblərinə cavab verməlidir. Ümumi şərtlərin tələblərinə cavab verməyən namizəd müsahibədə iştirak edə bilməz.

Ermənistanda rusiyalı zabitin maşını yandırıldı

Ermənistanın Şirak vilayətinin prokurorluğunda oktyabrın 26-da Gümrüdə rusiyalı hərbcinin avtomobilinin yandırılması faktı üzrə materiallar hazırlanır. Virtualaz.org xəbər verir ki, bu barədə "Sputnik Ermənistan"ı Şirak prokuroru Karen Qabrielyan məlumatlandırılıb.

Mənbəyə əsasən, naməlum şəxslər Rusiyanın 102-ci hərbi bazasının hərbi hospitalının reis müavini Məhəmməd Məhəmmədovun maşını yandırılıb. Baş vermiş hadisə ilə bağlı polise zərərçəkmişin özü xəbər verib.

"Nissan Teana" markalı avtomobilin yararsız vəziyyətə düşməsi üzündən hərbi hakimə 3 milyon dram həcmində zərər yetirilib.

İstanbul zirvəsinin uğuru: İran unudulmadı, ABŞ isə...

"Almaniya və Fransanın İstanbul sammitində Rusiya və Türkiyə ilə gücünü birləşdirməsi Suriya məsələsinin nizamlanmasında böyük uğurdur". Axar.az xəbər verir ki, bu sözləri Türkiyədə yaşayan azərbaycanlı, Qəhrəmanmaraş Universitetinin professoru Toğrul İsmayıl RİA-ya açıqlamasında deyib.

27 oktyabrda İstanbulda baş tutan dördtərəfli sammiti dəyərləndirən T.İsmayıl bildirib ki, Rusiya və Türkiyənin Suriya məsələsində çox şeyə

Ukrayna yenə parçalanır: daha bir bölgə nəzarətdən çıxa bilər

"Ukrayna gələcəkdə Zakarpatye bölgəsinə nəzarəti itirə bilər". Musavat.com xəbər verir ki, bu sözləri ölkənin müvəqqəti işğal olunmuş ərazilər üzrə nazir müavini Georgi Tuka Ukraynanın "Obozrevatel" qəzetinə söyləyib.

"Ukraynanın müstəqillik əldə etdiyi ilk gündən 3 bölgə mərkəzi hakimiyyətə sadıq qalmaları şərtinə yerli elitaların əllərinə təslim edildi. Bu, Kırım, Donetsk və Zakarpatye olub. İki ərazini biz faktiki olaraq itirdik, Zakarpatye hələ qalıb. Lakin mən bir fikirle razılaşıram ki, mərkəzi hakimiyyətin gücünün yetmədiyi bütün bölgələrdə nəzarət tamamilə elimizdən çıxacaq", - G.Tuka qeyd edib.

Georgi Tuka Zakarpatyeye gözünü dikən Macarıstanın hazırda Rusiyapərəst mövqə tutduğunu bildirib. Onun fikrincə, Zakarpatye əhalisinə Macarıstan pasportlarının paylanması xüsusən hərbi əməliyyatdan başqa bir şey deyil. Ukraynalı nazir müavini bu situasiyanın ölkəsi üçün olduqca təhlükəli olduğunu ifadə edib.

Xatırladaq ki, bu ilin sentyabr ayında sosial şəbəkələrdə Zakarpatye bölgəsində yaşayan ukraynalı etnik macarlara pasportların paylanması ilə bağlı video paylaşılıb. Ukrayna buna cavab olaraq Macarıstanın konsulunu ölkədən qovmuşdu.

nail olduğunu əminliklə demək olar: "Sammitdə Fransa və Almaniyanın ən yüksək səviyyədə iştirakı isə böyük uğurdur. Nəzərə alaq ki, bu çətin məsələdə dövlətlər çoxsaylı ümumi məqamlar tapmağa nail oldular".

Professor bildirib ki, Suriya problemini ABŞ-sız həll etmək mümkün deyil: "ABŞ-ın fərqli yanaşması var və bu, hələlik masaya yatırılmayıb, ona görə də onun yerini Fransa və Almaniya tutur".

Politoloq qeyd edib ki, liderlər bir çox məsələdə ortaq mövqə nümayiş etdiriblər: "Bu, Rusiya və Türkiyə arasındakı ildib razılaşması, qaçqınlara yanaşma, humanitar yardımın göstərilməsi, terrorizmlə mübarizə və Suriyada sülhün bərpə olunması məsələləridir".

T.İsmayılın fikrincə, hələlik fərqli baxışlar olan bəndlər

de var: "Bu, Bəşər Əsədə münasibət və Suriyanın şərqində, ABŞ-ın dəstklədiyi, Ankaranın terrorçu saydığı və Türkiyədəki HDP ilə bağlı olan kürd silahlıdır. Bu məqamda Türkiyənin narahatlığı birinci plana çıxır. Yeri gəlmişkən, Rusiya da hesab edir ki, Fəratın şərq ABŞ-dan təmizlənməlidir, çünki onlar qanunsuz yerləşiblər. Bu məqama isə Almaniya və Fransa tərdüddü ilə yanaşır, çünki ABŞ-la münasibətləri pisləşdirmək istəmir".

O, xüsusilə vurğulayıb ki, sammitdə İran diqqətdən kənarda qalmayıb: "Astana sammitində iştirak edən İran İstanbul sammitində diqqətdən kənardə qalmadı. Danışmalar prosesində İranın maraqları da vurğulandı. Astana prosesi bütün hallarda davam etməlidir".

Balakəndə ikinci Beynəlxalq Xurma Festivalı keçirilir

Balakəndə Beynəlxalq Xurma Festivalı start götürüb. Festivalda Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bir sıra beynəlxalq təşkilatların, xarici ölkə səfirliklərinin, nazirlik və dövlət qurumlarının nümayəndələri, Milli Məclisin deputatları və digər qonaqlar iştirak edirlər.

Festivalın rəsmi açılış mərasimi Heydər Əliyevin adını daşıyan Mədəniyyət və Açıq Parkında baş tutub. Sonra qonaqlar parkın ərazisində xurma ağacları əkib, xurmadan hazırlanmış kompozisiyalara və kulinariya məhsullarına baxaraq, rayonda istehsal olunan kənd təsərrüfatı və sənaye məhsullarının sərgiləri ilə tanış olublar.

Parkda həmçinin xurmadan hazırlanan məhsulların - doşab və müxtəlif şirniyyatların, təbii qiymətli məhsullarının satış yarmarkası təşkil olunub, xurmayaya aid ekspozisiyalar sərgilənib. Festivalda yerli folklor kollektivləri və idmançılar çıxış ediblər. İştirakçılar "Balxurma" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin rayonun Katex kəndində yerləşən meyvə və giləmeyvələrin quru və yarımquru emalı müəssisəsinə baş çəkib, istehsal prosesi ilə də tanış olublar.

Rusiyada azərbaycanlı biznesmen güllələndi

Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərinin Nevsk rayonunun polisi azərbaycanlı iş adamına qarşı hücumu araşdırır. Hücumda iş adamının həmyerliləri olan 2 qardaş şübhəli bilinir. Musavat.com virtualaz.org-a istinadən xəbər verir ki, bununla bağlı regionun daxili işlər orqanlarından məlumat verilib.

Hadisə oktyabrın 25-də Narodnoy küçəsində baş verib. Zərərçəkmişin sözlərinə görə, ona iki gənc oğlan yaxınlaşıb. Cinayətkarlar travmatik silahdan iş adamına 4 dəfə atəş açılıb. Güllələr azərbaycanlı biznesmenin sinəsindən deyib. Bundan sonra cinayətkarlar iş adamının avtomobilinə əyləşərək aradan çıxıblar.

Xəsarət alan şəxs xəstəxanaya yerləşdirilib. Faktla bağlı araşdırmalar aparılır. Polis 27 və 29 yaşlarında olan iki azərbaycanlı axtarır. Məlumdur ki, onlar iki qardaşdır və Peterburqda qanunsuz yaşayırlar.

Bakı-Balakən sərnəşin qatarı yük maşını ilə toqquşdu

Qax rayonunda xəsarətlə nəticələnən yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib. Hadisə səhər saatlarında Bakı-Balakən dəmir yol xəttinin Qax rayonunun Kötüklü kəndi ərazisində keçən hissəsində qeydə alınıb.

Belə ki, Bakı-Balakən xətti ilə hərəkətdə olan sərnəşin qatarı Kötüklü stansiyası yaxınlığında dəmir yol xəttini keçən, 1958-ci il təvəllüdü Ramazan İsmayıl oğlu Hacıyevin idarə etdiyi "KamAZ" markalı yük maşını vurub. Hadisə nəticəsində R.İsmayilov müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alıb. O, Qax Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırılıb.

Qezadan sonra yük maşını ərazidən aparılıb və sərnəşin qatarı marşut üzrə hərəkətini bərpə edib. Xəstəxanadan bildirilib ki, R.Hacıyevin müalicəsi Cərrahiyyə şöbəsində aparılır. Onun vəziyyəti orta-ağır qiymətləndirilir.

Faktla bağlı araşdırma aparılır (Report).

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

Mən nə vaxt sevinəcəm?

Sevinc TELMANQIZI
s.qurbanova@gmail.com

Bu sabah bir xəstəxananın qapısında nəzarətçi ilə şirin dialoq yaşadım. Şirin yox, şipşirin deyim ki, mənzərə aydın olsun. Xəstə ziyarətinin başlanmasına 15 dəqiqə qalmışdı, qardaş içəri buraxmırdı. Amma bir ucdan da ziyarətçilər görüm-baxımla axın-axın yuxarı çıxırdılar.

Mədəni şəkildə izah etdim ki, çantadakı yeməklər soyuyur, xəstənin gətirdiklərimə təcili ehtiyacı var, gəl sən 15 dəqiqənin söhbətini eləmə. Nəzarətçi dedi, qəti qorxusu yoxdu, "hörməti"mi elə, mən də səndən əvvəl gedib xəstəni muştuluqlayım ki, rəfiqən gəlib, sevinisin. Dedim, muştuluğa ehtiyac yoxdu, zətan gələcəyimi bilir, sevinclidi. Qızıl-qırmızı qayıtdı ki, bəs mən nə vaxt sevinəcəm? Qardaşa mədəni şəkildə biz jurnalistlərin hesabına, bu cür həyasızcasına "sevinməyə çalışan"ların sonda çox üzüləcəyi anonsunu verdim. Mesajı aldı, deyinə-deyinə önmükdən çəkildi.

Mən bir daha anladım ki, bu ölkədə hər kəs yeri gəldi-gəlmədi bir-birini bu formada istismar etməyə meyllidir. Sevindirmək adı ilə, şirinlik, hörmət bəhanəsi ilə. Məsələn, xəstəxananın qapıçısı qabağına kalkulyatoru qoyub hesablayır ki, xəstə ziyarətinə gələnlərin hərəsindən 3 manat alsam... Elə həmin xəstəxananın qabağında bardaş qurub oturan dilənçi hesab edir ki, yaxını əməliyyata, müalicəyə, ya da doğuma gedən hər adamdan 50 qəpik-1 manat alsam?

Təbii, o binanın içindəkilərin xəstələrə, onların yaxınlarına baxıb nə düşündükləri haqda yazmayacam, məndən yaxşı bilirsiniz. Azərbaycanda hər kəs bir-birinə sağmal inək kimi yanaşır az qala. Mağazada bir kilo konfet çəkəndə də satıcı üstünə 350-400 qram qoyub, deyir, "kilo yarım oldu e, əl vurmuyam da". İzah edə bilmirsən ki, 400 qram təxminən yarım kilo artıq deməkdir. Göz görə-görə məni aldatmağın, şəxsimə qarşı yolunacaq qaz münasibəti göstərmənin mənası nədir axı?

O gün kriminal yazarıma daha bir reportajını oxudum. Demək, Leyla Şıxlinskayanın 5 işçisi hazırda hakim qarşısına çıxıb. Bu adamları xanım Şıxlinskayanın klinikasından onun pulunu mənimsəməkdə ittiham edirlər. İşçilərdən dördü ev dustaqlığındadır, həbs oluna bilərlər. Amma işin ən gülməli tərəfi nədir, bilirsinizmi? L.Şıxlinskaya deymiş ziyanın məbləği 56 min manat göstərsə də, xanım indi həmin pulu geri götürür. İddia edir ki, siz mənə 2 milyona yaxın pul verməlisiniz. Təəvvür edirsiniz, 1300 manata doğuş olan zaman 500-600 manat endirim edilib. Leyla xanım indi həmin endirimləri də işçilərdən geri istəyir. Absurdun ən böyüyü - özünün dövlətə 8 milyon manat vergi borcu olan adam düşüb dörd qadının üstünə ki, bəs zamanında niyə endirim etmisiz? Halbuki bura Azərbaycan. Bilirik ki, burda nəinki yekə bir klinikada, adicə budkədə də sıradan işçi öz arzusuna görə endirim edə bilməz. O zaman nədir bu haqq-hesab? Qapıçı qardaşın dedi, sevindirmək məsələsi. Mənim yazdığım qaz yolmaq məramı. Firsətlərdən maksimum istifadə etmək, boğazı bıçağa dirənənləri daha da incitmək, qazanmaq, qazanmaq, daha çox qazanmaq...

Axı hamı bilir - mükəmməl cinayət olmaz deyər. Saxta karlığın, dələduzluğun, hətta və hətta qətlin mükəmməli olmaz. Fikir verin, bütün dünya indi Qasıqçı cinayətindən danışır. Adamlar o boyda incə iş qurublar öz ələmlərində. Qasıqçı konsulluğa girməmişdən əvvəl onun boyda, onun çəkisində bir adamı götürüblər konsulluğa, onun paltarını geyindirib arxa qapıdan çıxarıblar. Sonra da dirəşiblər ki, adam arxa qapıdan çıxıb. Amma istintaq üzə çıxarıb: Qasıqçı konsulluğa girəndə klassik ayaqqabıda, çıxanda idman ayaqqabısında olub. Peşəkar istintaqçılar saxta Qasıqçının gətirdiyi yerləri izləyib və onun gerçək Qasıqçı olmadığını sübut ediblər.

Fikirleşirsən ki, bu ölkənin, onun başında dayananların milyardları var, amma elementar məntiqləri yoxdur. Sərvətləri var, amma ürəklərində kiçik bir mərhəmət hissi yoxdur. Yəni, pul məsələsi deyil əslində. Pulun olmasının içində mərhəmət, sevgi, gözəllik bir cür sönür, pulu olmayanın içində də acgözlük başqa cür oyanır.

Amma məni bu ölkədə başqasının kədəri, istismarı, əzilməsi hesabına sevinmək istəyənlərin say artımı narahət edir. İnsanların sevinmək istəyini alqışlayıram. Adı üstündə - sevinc. Onu kiminsə kəder sarayının üstündə ucalda bilməzsən...

ABŞ prezidentinin milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşaviri Con Bolton ötən həftə İrəvanda Ermənistanın baş nazir əvəzi Nikol Paşinyana ABŞ-ın hərbi texnikasını almağı təklif edib. Boltonun sözlərinə görə, Ermənistan belə olan halda, Rusiyanın asılılığından qurtula bilər.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, Con Boltonun sözlərinə Ermənistanla Rusiya ilə çox yaxın olan iş adamı Qaqik Sarukyanın eyni adlı blokundan ("Sarukyan bloku") reaksiya gəlib. Blokun nümayəndəsi, deputat Vahe Eficanyan keçirdiyi mətbuat konfransında Rusiyanın Ermənistanın strateji tərəfdaşı olduğunu və bunun dəyişməyəcəyini söyləyib. Deputatın sözlərinə görə, Rusiya və Ermənistan arasında hələ istifadə edilməmiş bir çox potensial sahə mövcuddur. Bütün bunlar isə Qərblə əlaqələrin inkişafını istisna etməməlidir.

Keçmiş prezident Serj Sarkisyanın Ermənistan Respublika Partiyasının parlament fraksiyasının rəhbəri Vaqram Bağdasaryan isə müharibə vəziyyətində olan tərəflərə silah satışı barədə təklifin sülhə deyil, münaqişənin dərinləşməsinə xidmət etdiyini söyləyib. Onun fikrincə, silah satışı situasiyanı daha da gərginləşdirərək danışıqlar prosesini poza bilər.

Hərbi və siyasi ekspertlər bildirir ki, ABŞ istehsalı olan silahların və hərbi texnikanın daha müasir və keyfiyyətli, güclü olduğu məlumdur. Döyüş maşınlarının keyfiyyəti, gücü, dözümlülüyü, müasir tələblərə cavab verməsi baxımından Amerika silahlarının öndə olduğu bildirilir. Bununla belə, Rusiya silahlarının da zəif olmadığı qeyd edilir. Rusiya silahlarını cəlbədicə edən Amerika silahı ilə müqayisədə çox ucuz

Azərbaycanın hansı ölkədən aldığı silahlar daha güclüdür?

Rusiya silahları Amerikaninkindən geri qalsa da, son 10-12 ildə Moskva hərbi-sənaye kompleksini xeyli inkişaf

olmasıdır. Odur ki, əvvəla, Ermənistanın iqtisadi imkanları Amerika silahını almağa keçidə imkan vermir, ikincisi, Rusiya buna imkan verməz. Ermənistan Rusiyanın forpostu olan bir ölkədir və Rusiya silahı almaqdan başqaq yolu hazırda yoxdur.

Azərbaycan da Rusiyadan silah alır. Lakin İsrail, Belarus, Ukrayna, Pakistan və digər silah sənayesi inkişaf etmiş dövlətlərdən də kifayət qədər silahlar alır. Azərbaycanın silah arsenalı bu baxımdan zəngindir və təkcə Rusiya istehsalı olan silahlardan ibarət deyil. Ermənistan isə iqtisadi

Rusiya hərbi-sənaye kompleksinin inkişafında çox böyük irəliləyişə nail olub.

Onu da qeyd edək ki, dünyada savaş gücünün sıralamasına görə, ABŞ birinci, Rusiya ikinci yerdədir. ABŞ-da aktiv hərbi personalının sayı 1.281.900 nəfərdir, Rusiyada isə 1.013.628 nəfərdir. ABŞ-ın toplam hərbiçilərinin sayı 2.083.100 nəfərdir, Rusiyada isə 3.586.128 nəfərdir. ABŞ-ın hərbi müdafiə büdcəsi 647 milyard dollar, Rusiyanın isə 47 milyard dollardır. ABŞ-ın döyüş təyyarələrinin sayı 1962, Rusiyanınki isə 818 ədəddir. ABŞ-ın hücum təyyarələrinin sayı 2830, Rusiyanınki isə 1416 ədəddir. ABŞ-ın döyüş helikopterinin sayı 973, Rusiyanınki isə 511 ədəddir. ABŞ-da tankların sayı 5884, Rusiyada isə 20300 ədəddir. ABŞ-ın 20 təyyarədəşyan gəmiyi var, Rusiya isə 1 təyyarədəşyan gəmiyə sahibdir. ABŞ-ın zirehli döyüş maşınları 38822, Rusiyanınki isə 27400-dür. ABŞ-ın hərbi donanmasında 55 sualtı qayıq var, Rusiyanın sualtı qayıqlarının sayı 62-dir.

□ Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Məsəvat"

Qasıqçı məsələsi ABŞ-ın imicini "yeyir"

Politoloq: "Bütün dünya ABŞ-a bu və ya digər yollarla xərac ödəyir"

ABŞ-ın nüfuzlu "Vashingtonpost" qəzetinin arəb əsilli məşhur əməkdaşı Camal Qasıqçının öz ölkəsinin-Səudiyyə Ərəbistanının İstanbuldakı baş konsulluğunda amansız qətlə yetirilməsi ABŞ hakimiyyətinin, şəxsən prezident Donald Trampın sərgilədiyi münasibət Amerikanı yenidən qınaq obyektinə gətirib.

Dünya mediası, o cümlədən ABŞ mediası yazır ki, səfirlikdə indiki vəliəhd şahzadənin ən yaxın adamlarının iştirakı ilə bir jurnalist doğranıb qətlə yetirilib, ABŞ-ın reaksiyası bu hadisəyə adekvat deyil. Vaşinqton Səudiyyə Ərəbistanına qarşı dərhal sərt sanksiyalar qərarı verməli idi. Ancaq Ağ Ev Səudiyyə Ərəbistanında olan nəhəng iqtisadi maraqlarını demokratiya, insan haqları kimi bəşəri dəyərlərdən üstün tutmaqdadır. Amerikanın bütün media quruluşları prezident Donald Trampı hədəfə götürüb ki, prezident adekvat reaksiya vermədi. Prezidenti Səudiyyə Ərəbistanının üzərinə sərt getməkdə, sanksiyalar tətbiq etməkdə ittiham edirlər və bəyan edirlər ki, qətlə nəticələnənməyən Skripal hadisəsinə görə Rusiyaya böyük sanksiyalar tətbiq etməsənsə, nədən jurnalistin doğranması kimi daha qəddar əməli təşkil edənlərə loyaly reaksiya verirsən. Halbuki, demokratik prinsiplərin keşikçisi

olduğunu iddia eləyən bir dövlət bu dərəcədə dəhşətli qətl hadisəsinə görə tamamilə başqa münasibət göstərməsi gərəkdir. Buna baxmayaraq ABŞ administrasiyası üzərinə düşəni hələ ki etmir və etməsi ehtimalı da yox səviyyəsindədir.

Bir sözlə, aydın görünən odur ki, Camal Qasıqçının öldürülməsi məsələsinə ABŞ-ın laqeydliyə bərabər münasibəti onu deməyə əsas verir ki, Vaşinqton iqtisadi maraqlarını daha üstün tutdu, nəinki insan haqları, demokratiya məsələsini. Belə davranış ABŞ-ın dünyada nüfuzuna, imicinə ciddi zərbə olacaqmı?

Politoloq Əhəd Məmmədli

"Yeni Məsəvat"a bildirdi ki, təkcə Camal Qasıqçı məsələsində deyil, ABŞ qurulandan bütün məsələlərdə iqtisadi maraqlarını, demokratiya, insan haqları məsələlərindən həmişə üstün tutub. "Bu, tək Amerikada belə deyil, Avropanın bir sıra dövlətlərində də belədir. Qərb ölkələri üçün demokratiya dəyərləri öz maraqlarını həyata keçirmək üçündür. Üçüncü dünya ölkələrinə onlar həmişə iqtisadi maraqlarını təmin etmək üçün yem kimi baxıblar. Avropa indiki inkişafına, sosial rifahına görə Afrika, Asiya ölkələrinə xalqlarına borcludurlar. Sülmürgəci güclər indi də Afrika və Asiyanın qızıl, nefti, almazını

sümürürlər. Bütün dünya demək olar ki ABŞ-a bu və ya digər yollarla xərac ödəyir. ABŞ-a dünya ölkələrinin əksəriyyəti inanmır, sadəcə, amerikalılar hələlik dünyanın bir nömrəli siyasi-iqtisadi gücü olana qədər hər kəs ən azı onlardan ehtiyatlanacaq. Qüds məsələsinin BMT-də səsvərmədə hamı ABŞ-ın necə təkləndiyini gördü. Onda artıq ABŞ-ın imicinə ciddi zərbə oldu. Dünya bir-iki qütblükdən çoxqütblüyə doğru getdikcə ABŞ-ın nüfuzuna da, imkan və təsirlərinə də zərbə dəyməkdə davam edəcək. Qasıqçının qətlində isə ABŞ-ın da hansısa şəkildə əlinin olduğunu düşünürəm. Məqsəd vəliəhd bin Salmanı yerini göstərmək idi. Buna da nail oldular. Məhəmməd bin Salmanın hakimiyyətdə qalmağının iki yolu var: ya əvvəlki kimi ölkəsi Səudiyyə Ərəbistanının ABŞ-ın vassalı olmağda qalması, ya da Türkiyəyə söykənib müstəqil dövlət olmaq. Bin Salman hansı yolu seçəcək - bunu yaxın zaman görcəyik. Qasıqçının qətlinə görə Vaşinqton Səudiyyədən milyardlarla dollar qoparacaq. Belə görünür ki, artıq Ağ Ev Amerikanın imici o qədər maraqlandırmır".

□ Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Məsəvat"

"Koçak Gold"la bağlı zərərçəkənlərin dedikləri doğrudur, əlimizdə elə sübutlar var ki, bunlar məhkəməlik işlərdir". Bunu şirkətin nümayəndəsi olmuş Natiq Ələsgərov deyib. "Koçak Gold" Kuyumçuluq A.Ş ilə bağlı "Yeni Müsavat"da 22.10.2018-ci il və 24.10.2018-ci il tarixli yazılarda adım hallandırıldığından sadalananlara münasibət bildirməyi özümə borc bilirəm", - deyərək söyləyib.

Onun sözlərinə görə, "Koçak Gold" dünyaca məşhur şirkətdir, amma öhdəliklərini yerinə yetirir: "2011-ci ildə Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi "Koçak Gold"un Azərbaycandakı nümayəndələrindən biri olmuş Hamit Pehlevani həbs edib. Ona qaçaqmalçılıq ittihamı verilib. Bundan sonra şirkətin Azərbaycanda problemləri yaranıb. 2012-ci ildə şirkətin sahiblərindən olan Cavit Koçak Bakıya gəlib "Bakı Hüquq Şirkəti" ilə xidmət müqaviləsi bağladı. Bu müqaviləyə görə direktoru olduğum şirkət Azərbaycanda "Koçak Gold"a borcu olan şəxslərdən pulu yığıb onlara təhvil verməli idi. İşə başladım. Cavit Koçak borcluların siyahısını verdi, mənə onlardan biri olan Abbas Səferli ilə tanış etdi. Dedi ki, Abbas Səferlinin şirkətə borcu var, borcu rəsmiləşdirmək lazımdır. Belə də etdik. Abbas Səferli borcun etirafı haqda müqaviləyə imza atdı. 2012-ci ilin 6 sentyabrında bağlanan müqaviləyə görə, Abbas Səferlinin "Koçak Gold"a 851 dollar borcu vardı. Həmin məbləği də hissə-hissə ödətdirmişdik. Amma "Koçak Gold" bizim xidmət haqqımızı ödəmədi".

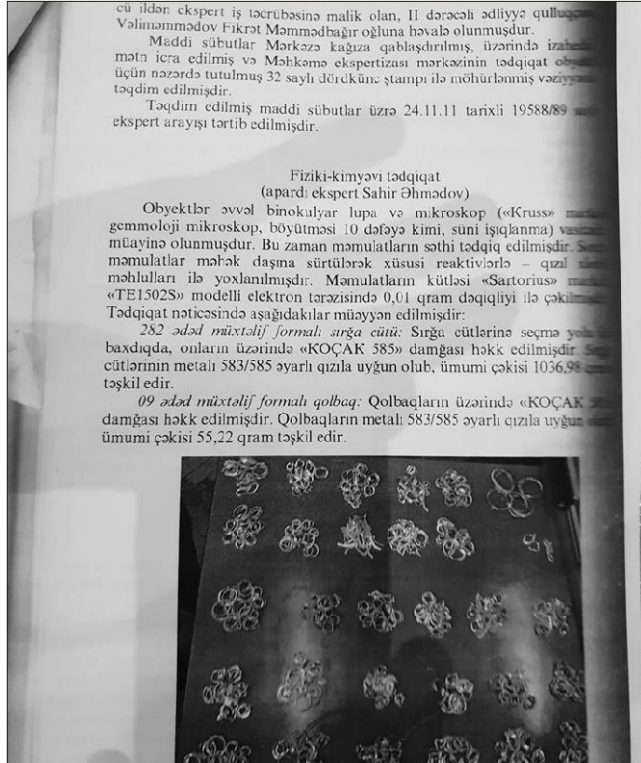
Natiq Ələsgərovun sözlərinə görə, bundan sonra şirkətlə bağlı araşdırma aparılıb: "Koçak Gold" DİŞ Ticarət Kuyumçuluq A.Ş ilə rəhbərlik etdiyim "Bakı Hüquq Şirkəti" MMC-i arasında bağlanmış bir neçə tapşırıq müqaviləsi mövcuddur. Bağlanmış müqavilələrdən biri "Yeni Müsavat" qəzetinə müsahibə vermiş Siyavuş Feyruz oğlunun "Tapşırıq verən" Koçak Gold DİŞ Ticarət Kuyumçuluq A.Ş-yə olan 47.700 ABŞ dolları borcunun alınmasından ibarət olub.

Tapşırığın icrası ilə bağlı qeyd etmək zəruri hesab edirik ki, həтта Siyavuş Feyruz oğlu borcun ödənilməsi məqsədi ilə özünə məxsus olan mənzili "Koçak Gold" DİŞ Ticarət Kuyumçuluq A.Ş-nin sahiblərindən biri olan Təvfiq Koçakın adına mənzili rəsmiləşdirib. Lakin həmin mənzildə Siyavuş Feyruz oğlu yaşayıb, həтта Siyavuş Feyruz oğlu həmin mənzilin satılması məqsədi ilə müştərini belə özü tapmışdı ki, satılan mənzilin vəsaitindən qalıq pulu götürsün. Təvfiq Koçak 47.700 ABŞ dollarını mənzil satılan günün səhəri günü özü ilə apardı.

"Koçak Gold" DİŞ Ticarət Kuyumçuluq A.Ş ilə "Bakı Hüquq Şirkəti" MMC-i arasında bağlanmış digər tapşırıq müqaviləsinə əsasən borclu Səferli Abbas İsmayıl oğlunun 851.000 ABŞ dolları olan borcunun alınmasından ibarət olub. Səferli Abbasdan borcun alınması məqsədi ilə A.Səferli

"Koçak Gold" işində yeni gəlişmə - MTN-də itən 39 kiloqram qızılın izi ilə

Böyük pullarla bağlı təzə faktlar əldə edilib; hüquqşünas deyir ki...

Borclu Səferli Abbasın ödənişləri ilə bağlı dəhşət doğuran hadisə bundan ibarətdir ki, A.Səferlinin borcunun ödənilməsi həm hissəvi, həm də ticarət etməklə məbləğin azalması nəzərdə tutulub. A.Səferli hissə-hissə borcunu ödəməsinə baxmayaraq, məhkəmə iclasında şahid qismində ifadə verərək bildirib ki, "Koçak Gold" DİŞ Ticarət Kuyumçuluq A.Ş-yə 851.000 ABŞ dolları borcu qalmış və tərəfindən hər hansı bir ödəniş edilməyib. Bununla da sübutlar saxtalaşdırılıb.

Qeyd etməyi zəruri hesab edirəm ki, Səferli Abbas İsmayıl oğlunun 851.000 ABŞ dollarının borcunu təsdiq edən hər-hansı bir rəsmi faktura və ya Türk Cümhuriyyətinin vergi orqanı tərəfindən təsdiq edən rəsmi sənəd təqdim edilməyib. Yalnız "Koçak Gold" A.Ş tərəfindən sənəd təqdim edilmişdir ki, Səferli Abbasın 2013-cü ilə 600.000 ABŞ dolları civarında borcu qalmışdır. (A.Səferli isə borcunun 851.000 ABŞ dolları olduğunu və hər hansı bir bu günə qədər ödəniş etmədiyini bildirmişdir.)

Hesab edirəm ki, Siyavuş Feyruz oğlunun borcun ödənilməsi hissəsində vermiş olduğu müsahibə reallığı əks etdirir, borcu təsdiq edən faktura yoxdur, Abbas Səferlinin hissəsində də 851 dollarını hissə-hissə bank vasitəsi ilə ödənilib. Dövlət Notariat Kontorunda təsdiq edilən ərizə mövcuddur və əsasən da Abbasın Səferli mənə ünvanladığı səs yazısı da var. Həmin səs yazısında Abbas İsmayıl oğlu Səferli qaçaqmalçılığın necə baş verdiyini, həmin cinayətin dəfələrlə baş verdiyini və Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin əməkdaşları tərəfindən

tutulandan sonra "Koçak Gold" tərəfindən onların adlarının çəkilməməsi istənilməsi və sonucunda bütün borcun Abbas İsmayıl oğlu Səferli tərəfindən ödənilməsi və ödəniş tam etdikdən sonra hətta mənim borcun tam ödənilməsi bilməməyim istənilməsi əksini tapır.

Bu səbəbdən hesab edirəm ki, qaçaqmalçılıq, vergidən yayınma və digər cinayət faktları mövcud olduğundan baş verməmiş konkret epizodlar üzrə dərhal araşdırma aparılmalıdır. Şikayətçi Siyavuş Feyruz oğlunun zərərçəkmiş şəxs olması faktıdır. Əldə etdiyim məlumatlar, sübutlar haqda da Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanlarına məlumat verəcəyəm. Mən Abbas Səferli ilə borcun ödənilməsi ilə bağlı sıx əlaqədə olmuşam. O vaxt özü mənə demişdi ki, Hamit Pehlevanın həbsindən sonra onu 2 gün MTN-də saxlayıblar. Deyirdi ki, tutulan o olub, amma onun günahı yoxdur. O, bütün günahı "Koçak Gold" sahibləri İsmət, Təvfiq və Nihad Koçaklarda görürdü. Deyirdi ki, "Koçak Gold" şirkəti Azərbaycana qaçaq dəşiyib. Amma onu tutublar. O, "Koçak Gold"a Azərbaycandakı "Yarı Kredi Bank" vasitəsi ilə üst-üstə 50 min dollara yaxın pul göndərmiş. Nağd şəkildə də, əlbəə Təvfiq Koçaka böyük pullar verib. Əvvəllər mən onun qaçaqmalçılıqla bağlı dediklərinə inanmırdım. Sonra məlum oldu ki, bu həqiqətdir. Bu gün Vergilər Nazirliyi yoxlasa, məlum olacaq ki, Abbas Səferli milyon manatlıq qızıl-zinət əşyası satıb, qəpik-quruş vergi verib. Gömrük bəyannamələri ilə yoxlama aparılırsa, yenə də məlum olacaq ki, Abbas Səferli ölkəyə ən azı göstərilən borc məbləğində qızıl gətirməyib. Sual olunur - bəs qızıl hansı yolla Azərbaycan ərazisində peyda olub və olmaqdadır? "Koçak Gold"un qızıl-zinət əşyalarının üzərində şirkətin xüsusi damğası olur. Həmin damğalı qızılı Abbas Səferli satışı ilə məşğul olur. Amma qızıl ölkəyə necə gəlir çıxır, bunu araşdırmaq olmayıb. Söhbət böyük pullardan gedir və bu fəaliyyəti Azərbaycanın vergi, gömrük orqanlarından gizlədirilər".

Natiq Ələsgərov redaksiyamıza Abbas Səferlinin "Koçak Gold"un Azərbaycana qaçaq yolla qızıl daşmasını təsdiqləyən səs yazısını da təqdim edib. Deyir ki, həmin səs yazısını 2 sayılı İnzibati İqtisad Məhkəməsinə hakim Etibar Mustafayevə də təqdim olunub: "2 sayılı İnzibati İqtisad Məhkəməsinə "Koçak Gold"a qarşı iddia qaldırmışdım. İş

hakim Etibar Mustafayev baxdı. "Koçak Gold"dan mənə ödənilməli olan xidmət haqqını tələb etdim. Hakim qaçaqmalçılıq haqda təqdim etdiyim sübutlara qiymət vermədi, sübutlarla bağlı xüsusi qərardad çıxarıb istintaq orqanına yollamadı. Bu günə qədər də həmin cinayətlərin üstü açılmamış qalıb. Baş verənlərlə bağlı Azərbaycanın Baş Prokurorluğuna, Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyinə, Türkiyə Prokurorluğuna da müvafiq müraciətlər hazırlamışam. Redaksiyanıza müraciət edən zərərçəkənlərin söylədikləri də həqiqətdir. Mən həmin şəxslərlə "Koçak Gold"un nümayəndəsi olaraq görüşmüşdüm. Siyavuş Feyruz oğlu, Fizuli Bəxtiyar oğlu Mehərrəmov və başqa zərərçəkənlər var. Bu məsələlərlə bağlı araşdırılma aparılması üçün sona qədər mübarizə aparacağıq".

Türkiyənin məşhur "Koçak Gold" şirkətinə qarşı 2011-ci ilin noyabrında MTN-in Transmilli İqtisadi Cinayətkarlığa Qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin rəisi, general-mayor Sübahir Qurbanovun rəhbərlik etdiyi dəstə üzvləri əməliyyat keçirib. Şirkətin nümayəndəsi Hamit Pehlivan Ahmeti Bakıda, "20

Yanvar" metro stansiyası yaxınlığında saxlayıblar. Ondan ölkəyə gətirdiyi 40 kiloqram çəkiddə olan qızıl-zinət əşyalarını götürülüb. Sonradan 1 kiloqramı dövlət nəfinsə müsadirə edilən qızılın 39 kiloqramının izi MTN-in binasında itib.

Bu qalmaqlı cinayət işi üzrə zərərçəkənlərin sayı 20-yə qədərdir. Maraqlıdır ki, 2015-ci ildə MTN-dəki "təmizləmə" əməliyyatından sonra da bu cinayət araşdırılmamış qalıb.

İş üzrə 2 zərərçəkən Siyavuş Feyruz oğlu və Fizuli Bəxtiyar oğlu Mehərrəmov "Yeni Müsavat"a danışdı. Onlar "Koçak Gold"un Azərbaycandakı nümayəndəsi Hamit Pehlevanın həbsindən sonra baş verənləri anladılar. Deyiblər ki, "Koçak Gold" onlara çatmalı olan, lakin çatmayan qızılın pullarını almaqla müflis duruma düşmələrinə səbəb olub. Hamit Pehlivanın həbsindən sonra "Koçak Gold"la işləyən kiçik sahibkarlar müflis olub, şirkət isə Azərbaycanda işini davam etdirib və bu gün davam etdirməkdədir.

Qeyd: Redaksiya yazıda adları keçən hər kəsin mövqeyini işıqlandırmamağa hazırdır.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
"Yeni Müsavat"

"Bizdən silah alın, ancaq müharibə etməyin" çağırışı

Elsad PAŞASOY
epashasoy@yahoo.com

Əslində Con Boltonun nə deyəcəkləri barədə Corc Ken iki həftə əvvəl Bakıda anons etmişdi. ABŞ-ın Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisinin müavini açıq şəkildə demişdi ki, onları bu gün düşündürən əsas məsələ İran və Rusiya təhlükəsidir.

Amerikalı diplomatın mətbuat konfransında iştirak edərkən soruşmuşdum ki, İran və Rusiya təhlükəsindən danışan, onlara qarşı sanksiyalar tətbiq edən Vaşinqton niyə qonşusunun ərazilərini 25 ildir işğalda saxlayan, bütövlükdə bölgəyə təhlükələr yaradan Ermənistanı nəinki sanksiya tətbiq etmir, hətta yardım da göstərir? Cavabı qaneedici olmamışdı, amma nə isə deməyə çalışmışdı. Xatırlayıram, elə ABŞ-ın sabiq səfiri Metyu Brayza da jurnalistlərlə vida görüşü keçirərkən ona bənzər sual ünvanlamışdım, diplomatik manevlərdən sonra, görüşüb ayrılarkən qulağıma azərbaycanca "yaxşı sual idi" deyib gülmüşdü.

Bəli, amerikalı diplomatlar Şəhriyar demişkən, "yaxşı bizi yaman günə qoyan"larla bağlı sadəcə, diplomatik cavablarla bizləri yola verməkdədirlər.

Bu dəfə də ABŞ prezidentinin milli təhlükəsizlik üzrə köməkçisi Con Bolton Qarabağla bağlı konkret söz demədi. Doğrudur, Bakıda olarkən Azərbaycanın ABŞ üçün önəmli ölkə olduğunu etiraf etdi. Ancaq bunu onsuz da biz bilirik. Amerika diplomatı həm Rusiya, həm İranla həmsərhəd olan ölkəmizin dəyərini etiraf etməsə, nə olacaqdı ki? Ölkəmizin tranzit əhəmiyyətindən tutmuş, enerji resurslarına qədər bütün bu imkanlarından çox danışılıb. Eləcə də Qarabağ məsələsinin sülh yolu ilə həll olunmasından. Amma biz artıq sözdən "doymuşuq", özü də eyni sözləri eşitməkdən.

ABŞ-ın hansısa dişsiz diplomati da işğal altındakı Azərbaycan əraziləri barədə şablon sözləri səsləndirir, "amerikalı qırğı" ləqəbi ilə tanınan Con Bolton da. Doğrudur, Bolton İrəvanda Qarabağ məsələsinin həll edilməsi zərurətindən danışdı. Dedi ki, Ermənistan üçün xarici təzyiqləri azaltmağın ən yaxşı yolu Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllidir. Amma əgər ABŞ işğalçıya müasir gecəgörmə cihazları hədiyyə edirsə, hansı təzyiqdən söhbət gedə bilər?

Əslində Con Bolton ermənilərə işğal altındakı Azərbaycan ərazilərini şərtsiz azad etmək çağırışını etməliydi.

Kəsəsi, "qırğı" Qarabağla arzuladığımız mövqeyi sərgiləmədi. Hətta onun həmkarı Kent Bakıda olarkən İrəvana BMT qətnamələrini xatırlatmışdı. Amma Bolton bütün bunların üstündən keçdi, dedi ki, "bu problemin həlli çox çetindir". Sanki İraqı tar-mar edən, Suriyanı, Əfqanıstanı şumlayan, Rusiya kimi nüvə dövləti, İran kimi nəhənglə baş-başa gələn ölkəni təmsil etmirdi. Ermənistan o dövlətlərdən çoxmu güclüymüş?..

Trampın elçisi onu da bildirdi ki, "tərəflər bir-biri ilə işləməli və həll yolunu özləri tapmalıdır". 25 ildən sonra deyirlər "gedin, özünüz dil tapın!". Yaxşı, ermənilər Qarabağda məskunlaşır, bir qarışı da qaytarmaq istəmir. Onda ABŞ imkan versin Azərbaycana 1 həftəyə torpaqlarını azad etsin.

Bolton da işğalçı ilə torpağı işğal olunan arasında bərabərlik işarəsi qoydu. Elə bu yanaşmanın nəticəsidir ki, Ermənistan hakimiyyəti hətta amerikalı diplomata irad tutmağa da cəsəret etdi. Paşinyan "Con Bolton və ümumiyyətlə, heç kim mənim adımdan danışa bilməz" dedi. Cəsəretli reaksiya saymaq olar. Paşinyan bundan əvvəl Sergey Lavrova da kəskin reaksiya vermişdi, sonra geri çəkildi. İndi görək ABŞ-ın cavabı olacaqmı?

ABŞ rəsmisinin dediklərindən həm də bu, aydın oldu: onlar 1992-ci ildə Azərbaycana qarşı (!) qəbul etdikləri sanksiya qərarını təcavüzə məruz qaldığımızı görə ləğv etmək istəmir, sadəcə istəyirlər ki, ABŞ həm Azərbaycana, həm də Ermənistanı silah satsın, pul qazansın. Təsəvvür edin, işğalçıya da, ərazisi işğalda olana da eyni təklif edilir: "gəlin, silah alın!" Vasitəçi, həmsədr belə olurmuş...

Təbii ki, ac-yalavac vəziyyətdə olan, hətta liderləri ABŞ-dakı telemarafonlarda dilənib pul toplayan Ermənistanın valyuta ilə silah almaq imkanı yoxdur. Deməli, Bolton əslində silahı Azərbaycana satmaq istəyir. Çünki bizim pulumuz var, Rusiya və İsrail bazarı üzümüzə açıqdır. Sadəcə, "907" Tramp administrasiyasının Azərbaycana silah satmaq istəyinə mane olur. Rusiyanın Azərbaycana 5 milyardlıq silah satmasını sinirə bilmir "demokratiyanın beşiyi". Deyirlər qəti şəkildə müharibə etməyin, oturun, danışın! Amma o biri tərəfdən də Bolton deyir Amerika silahı rus silahından daha yaxşıdır, bizdən alın! Bile-bilə ki, o silahlar anbarlara qoyulmaq üçün alınmayacaq...

İtaliyada hökumətin Transadriatik qaz kəmərinin (TAP) tikintisinin bərpa edilməsinə gözlənilmədən icazə verməsinin ardınca "No TAP" hərəkatı nümayişlərə başlayıb. Virtualaz.org İtaliya mətbuatına istinadən xəbər verib ki, hərəkat dünən TAP kəmərinin keçdiyi sahilyanı San-Foka bölgəsində nümayiş keçirəcəyini elan edib.

İtaliyanın baş naziri Cüppe Konte ötən gün TAP-ın tikintisinin bərpa edilməsinə icazə verilməsi barədə qərar imzalayıb. Baş nazir bildirib ki, artıq bu layihəyə müdaxilə etmək və onu dayandırmaq mümkün deyil. Çünki əvvəlki hökumət layihə ilə bağlı üzərinə ciddi öhdəliklər götürüb.

Qərarla bağlı etirazların baş qaldırılmasının ardınca baş nazir deyib ki, TAP-nə ətraf mühitə təsiri barədə iki aydır araşdırma aparılırdı və nəticələrə əsasən bu qaz kəməri ekoloji standartları pozmur. Baş nazirin müavini Di Mayo isə bildirib ki, TAP-ın tikintisi dayandırılarsa hökumət böyük məbləğdə cərimələr ödəməli olacaqdı.

"Biz iki aydır araşdırma aparırıq və bu layihənin bütün aspektlərini öyrəndik, məlum oldu ki, tikinti dayandırılarsa biz cərimələr şəklində 20 milyard avroya qədər vəsait ödəməliyik, yəni vətəndaşların illik gəlirinin cəmindən çox"- Mayo bildirib.

Buna cavab olaraq, "No TAP" hərəkatı ətraf mühit naziri Barbara Lezziyə müraciət edib ki, sabah Melandunoyaya yollansın və həmin məbləğdə cərimələrin ödənilməli olduğunu sənədlərlə sübut etsin. Habelə "No TAP" hərəkatının fəalları hakim koalisiyada yer alan və uzun müddət TAP layihəsinə qarşı çıxan rusiyameyilli "5 Ulduz" hərəkatının nazirlərini istefaya çağırıblar. Onlar bildirib ki, "5 Ulduz" hərəkatı hökumətdə yer alarsa, TAP-ın dayandırılmasına nail olacağını bildirdi, indi isə onlar koalisiyanın digər ortaqına - "Şimal Liqası"na satılıblar.

İtaliyada TAP əleyhinə keçirilən aksiyalar bir sıra məsələləri gündəmə gətirib. Layihənin qarşısında duran əngəllərin İtaliya hökumətinin bu qərarı ilə tam şəkildə aradan qaldırılıb-qaldırılmadığı yönündə müxtəlif fikirlər səslənməkdədir. Eyni zamanda, bu etirazlarda siyasi çalarlar axtarılır. Əksəriyyət layihənin uğurla başa çatdırılacağını düşünür.

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, İtaliyanın TAP-la bağlı mövqeyi bəllidir: "Bu istiqamətdə artıq bir neçə müddətdir söz-söhbətlər gedir. Bizim mətbuatda da bu məsələ kifayət qədər müzakirə predmeti olub. Əslində qalsa, bu məsələnin arxasında elə səhnələr var ki, onların hamısı açıqlanmır. Burada bizim tam

dəqiqliyi ilə görə bilmədiyimiz bəzi məqamlar var. Siyasi qısqıncılıq məqamlarının olduğu istisna deyil. Bunu hiss etməmək mümkün deyil. İtaliya hökuməti TAP xəttinin tikintisinə, layihədə iştirakına könüllü şəkildə özü gedib. Azərbaycan tərəfi bunu məcburi şəkildə İtaliyaya təklif etməyib.

Yoxdur. Azərbaycan qazını Avropaya təklif etməklə Avropanın ən ciddi probleminin həllində öz rolunu oynamaq istəyir. Buna Avropa papağını göyə atıb sevinməli və Azərbaycana təşəkkürünü bildirməlidir. Eyni zamanda, İtaliya da Avropa İttifaqının bir ölkəsi kimi bunu alqışlamalıdır. Bu-

duğuna da toxundu: "Hesab edirəm ki, əngəllər aradan qalxıb. Əngəllər başlanğıcda daha böyük idi. İndikindən bir on dəfə böyük idi. Burada Rusiya amili var və bu da təbiidir. Çünki şimal qonşumuz öz qazını satmaq istəyir. Avropa ilə Rusiya arasındakı münasibətlər siyasi motivlər fonunda

İtaliya TAP əleyhinə əngəli götürdü, etirazlar isə bitmir - motiv

Azərbaycan qazı Avropada kimləri "üşüdür"?
Fikrət Yusifov: "Məsələnin kökləri siyasidir..."

Müqavilə ikitərəfli, qarışıqlı razılıq əsasında bağlanıb. Bu gün faktiki olaraq layihə tam reallaşdırılıb. Onun başa çatmasına az qalan bir müddətdə bu cür halların baş verməsi təsadüfi deyil. Artıq layihənin iki hissəsi açılıb. May ayında Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi, ondan bir ay sonra da Türkiyədə TANAP xətti açıldı. Söhbət indi TAP xəttinin üstünə gəlib çatanda bu məsələlər qabardılır. Hesab edirəm ki, burada daha çox siyasi motivlər var. Bu motivlərdən istifadə edərək Azərbaycanın uğurlarına sevinməyən, uğurlarımıza haradasa əngəl yaratmağa çalışan qüvvələr var. O qüvvələrin adını çəkmirəm. Hər kəs bilir ki, kimlərdən, hansı ölkələrdən söhbət gedir. Həmin qüvvələrin barmaqıdır ki, bu məsələləri bu cür qabardıb ortaliqə çıxarıblar. Əslində Azərbaycan öz qazını Avropaya təklif edir. Avropa isə Xəzər qazının alınmasında olduqca maraqlıdır. Bunu dəfələrlə Avropa İttifaqı, onun aidyyəti strukturları təsdiq ediblər. Bakıda bu tikinti ilə bağlı keçirilən hər illik toplantıda həmişə bu tikintiyə önəm verildiyi yüksək səviyyələrdə təsdiq olunub. Belə olan halda Avropa Birliyinə üzv olan İtaliya kimi bir ölkənin bu məsələyə belə "qıcıq" göstərməsinin hansı kökləri ola bilər? Təbii ki, ancaq siyasi köklər ola bilər. Burada iqtisadi köklər

nun başqa bir yolu yoxdur. Amma təəssüflər olsun ki, bu gün hansısa bir səhnədə çirkin oynayırlar. Təbii ki, bunu oynaya bilməyəcəklər. Çünki çoxluğa qarşı getmək mümkün deyil. Avropanın Cənub-Şərq hissəsi bir İtaliyadan ibarət deyil. Bütün Avropanın Cənub-Şərq hissəsi Azərbaycan qazını gözləyir - "Şahdəniz" qazını. Bu baxımdan İtaliyanın baş nazirinin səsləndirdiyi fikirlərlə cərimələr var. Bu cərimə məsələsi deyil, İtaliya bu addımları atmaqla bütün Avropa İttifaqının istəyinə qarşı getmiş olur. Hansısa qüvvələr maraqlar çərçivəsində ortaliqə atılıb-düşüblər. Bu, elə-belə deyil. Layihəyə imza atılarda bilinirdi ki, o hansı marşrut üzrə gedəcək? Orada istər-istəməz ağaclar da kəsiləcək, kommunikasiyalar da yenidən işlənəcək. Bu söhbətlərin hamısına siyasi motivlər prizmasından yanaşaram. Hesab edirəm ki, bunun siyasi kökləri var. Bu köklərlə də son akkordları vururlar. Çünki Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi artıq başa çatmaq üzrədir. İtaliya hökumətinin başqa bir seçimi yoxdur. Zəhmət çəkib, tikintinin başa çatması üçün üzərlərinə düşən bütün vəzifələri layiqincə yerinə yetirəcəklər. Bunu istəsələr də, istəməsələr də edəcəklər".

Sabiq nazir layihə qarşısında əngəllərin qalıb-qalma-

gərgindir. Bu ölkəyə qarşı Qərb sanksiyalar tətbiq edir. Qərbin istəyi rus qazından asılılıqdan qurtulmaq, yaxud da bunu azaltmaqdır. Rusiyanın böyründən Azərbaycan qazı çıxır və üzünü Avropaya tutur. Bu baxımdan haradasa Rusiyanın mövqeyi aydındır. İqtisadi maraqlar olan yerdə heç bir münasibətə baxılmır. Bu tarix boyu belə olub. Dövlətlərin də insanlar kimi öz psixologiyası var. Layihənin başlanğıcında Rusiyanın qısqıncılıq kifayət qədər böyük idi. Həyat göstərdi ki, prezident İlham Əliyevin iradəsi ilə bu layihə necə nəzərdə tutulmuşdursa, o cür də reallaşdırıldı. TAP layihəsi də uğurla başa çatdırılacaq. Gələcəkdə hətta bu layihənin genişləndirilməsi real görünür. Türkmən qazı qoşulacaq, eyni zamanda, Qərblə problemlər aradan qalxandan sonra İran qazının da bura qoşulma şansları var. Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi Avropa üçün o qədər önəmli deyil ki, Avropa bu layihədən bərəlli deyil, ikiəlli yapışıb. Buna görə İtaliyanın bu layihəyə qarşı getməsi praktik olaraq mümkün deyil. Çünki bu ölkə Avropa İttifaqına qarşı gedə bilməz. Sadəcə, orada müəyyən qüvvələr ürək bulandırır. Onu da sifarişli şəkildə edirlər. Bunun heç bir nəticəsi olmayacaq".

□ Cavansir ABBASLI,
"Yeni Müsavat"

Hindistan yolu

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

(Fernan Magellanın xatirəsinə ithaf olunur)

Deyir Qaxda qatar maşını vurub, sürücü ağır yaralanıb. Qaxda. Qatar. Adamın ağına gəlməzdi. Belə getse biz Hindistana dönəcəyik. Çünki orada qatar qəzalari adi hadisəyə çevrilmişdir. Qatar qəzalarını bir yana qoysaq, Hindistana çevrilmək əslində pis perspektiv vəd eləmir. Dünyada harda elə ərazi var ki, milyonlarla adam acından ölür, küçədə yatır, ancaq xoşbəxtdirlər? Bütün günü mahnı oxuyurlar. İldə 900 kino çəkirlər, hamısının da axırında ədalət qələbə çalır, Şaka gəlib hamını şapalaqlayıb adam eləyir, Zitanı isə Amitabh Baççanın xalası oğluna daramdurumla ərə verirlər. Toyda bütün şəhər oynayıb.

Düzdür, biz də hazırda ellikcə oynaqlamaqla məşğuluq, hətta Cənubi Azərbaycandan həsrət-zad şeirləri yazan şairçiklərimiz indi burcutmaq mahnılarının müəllifliyi üstündə qırğın salmışdır. Ancaq hələlik meydanlarda, küçələrdə oynaqlamaq ənənəsini mənimsəyə bilməmişik. İnşallah. Keçən ay hindistanlılar Bakı bulvarında toy eləyib oynamışdılar. Yavaş-yavaş. Moskva birdən tikilməyib ki?

Dünyada bəzi ölkələrdə qatarda getmək təhlükəlidir, bəzilərinə də prezident işləmək cana ziyandır. Bunlardan elə götürək Cənubi Koreyanı - rəhmətlik AzTV İbrahim demişken. Cənubi Koreyada prezident olmaqdan, Biləcəri bələdiyyəsində sədr olsan min dəfə yaxşıdır. Mən sayım, siz baxın. Oktyabrın əvvəlində orda keçmiş prezident Li Men Bak müəllimi rüşvət-xorluqda (Samsunq şirkətindən, gülməyin, cəmi-cümü 10 milyon dollar rüşvət alıb), vəzifə səlahiyyətini aşmaqda-zadda suçlayıb 25 illiyə türməyə basdılar. Yəni bu ilin avqustunda isə başqa eks-prezident Pak Kın Xe müəllimi korrupsiyada suçlayıb 25 il verdilər. Cənubi Koreya prezidentlərinin bəlalı macəraları bununla bitmir ki. 1996-cı ildə hərbi diktator Çon Du Hvan və ondan sonrakı prezident Ro De U məhkum ediləblər. 2009-cu ildə isə keçmiş prezident No Mu Xen türmədə məhkəmə hökmünü gözlədiyi zaman özünü asaraq öldürmüşdür. Belə çıxır orda gora salamat baş aparan prezidentə rast gəlmək mümkün deyildir. Nə qərribə ölkələr vardır...

İndi keçək bizim deputatların vəziyyətinə, çünki orda da kritik dövrlər başlamışdır. Deputatlara təzə qanun düzəldirdilər, həmin qanuna görə onlar aldıkları bahalı hədiyyələri Milli Məclisin muzeyinə təhvil verməlidirlər. Əks halda Koreya prezidenti kimi 25 il alarlar. Bunu, əlbəttə, zarafat üçün yazdım, nöşün ki, nə bizim deputatlar elə əliyərilə meyillidirlər, nə də biz it ətindən soyutma yeyirik. Ümumiyyətlə, bizdə muzey işinə ciddi şəkildə xoş münasibət vardır. Misal üçün, bu yaxında görürəm uşaq dərs əzbərləyir, orda isə xalça satan bir xaladan bəhs olunurdu. Xala xalçanı ingilislərə satmırdı, deyirdi ki, itə ataram, yada satmaram. Boooy. Bəs turizmin inkişafına biz nə cür nail olmalıyıq? İngilissə satma, ərəbə vermə, özün üstündə qıvrıl yat. Bununla biz regionların inkişafına nail ola bilmərik. Hətta müasir işiq dirəklərinin də altında buna yol verilməməlidir.

Ancaq zənnimcə deputatlara hədiyyə almağı qadağan etməklə iş bitmir. Gərək onların hədiyyə verməsi də qadağan olunsun. Misal üçün, görürsən deputat seçilmək üçün adam bütün seçicilərə dana kəsib payladı, sünnet toyu üçün palatka salonu tikdi, nə bilim, ərazidəki pullu tualetə su çəkdi. Yaxud, hansısa deputat nəse mizıldayırdı, bundan jurnalistlər min dəne mövzu çıxarıb kişini sürütmə eləyirdilər, nə qədər qonorar alırdıq. Bəs bu hədiyyələr necə olsun? Niyə adamların almağı olmaz, verməyi olar? Sabah kim deputat olmağa marağ göstərəcək?

İndi söz əlaqədar təşkilatlarındır - siz almasanız və-rərdinizmi?

Azərbaycanın da yer aldığı Güney Qafqaz üçün ötən həftənin ən yadda qalan siyasi olaylarından biri, şübhə yox ki, ABŞ prezidentinin milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşaviri Con Boltonun regiona səfəri oldu. Səfərin nəticələri, yəqin ki, hələ bir müddət də ekspert çevrələrində müzakirə mövzusu olacaq. Çünki Bolton Bakı və İrəvanda yetərincə mühüm, hətta sensasiyon sayıla biləcək açıqlamalar verdi.

Məsələn, onun İrəvanda olarkən Ermənistanı "daha keyfiyyətli olan ABŞ silahları" təklif etməsi az qala, açıq səmada şimşək effekti yaratmaqla yanaşı, bir çox erməni siyasətçiləri tərəfindən təhlükə kimi qiymətləndirildi. Onların fikrincə, Ermənistanın indiki durumunda belə təkliflərə uyub Rusiyadan uzaqlaşmaq cəhdi ölkə üçün fəlakətli ola bilər. Çünki Rusiya Ermənistanında, bölgədə hələ ki çox güclüdür.

Ancaq deyəsən, baş nazir əvəzi Nikol Paşinyan fərqli düşüncədədir. Onun Boltonun silah təklifinə reaksiyası Moskvani əməlli-başlı qəzəbləndirə, bir az da təlaşlandırma bilər. Belə ki, "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, Trampın müşavirinin açıqlamasını şərh edən Paşinyan jurnalistlərlə söhbətində ABŞ-la silah ticarətini istisna etməyib. "Ermənistan üçün hərbi-texniki əməkdaşlıq məsələsində heç bir məhdudiyət yoxdur", - deyə o qeyd edib. Yeni belə çıxır, İrəvan lazım gəlsə, Amerika silahları da ala bilər.

*****

Əlbəttə ki, Ermənistanı ABŞ silahları təklif olunsunsa (embarqo götürülərsə, Azərbaycana qarşı da aradan qaldırılacaq), bu, hələ o anlama gəlmir ki, həmin silahlar dərhal işğalçı ölkədə peyda olacaq. Kasıb Ermənistan heç Rusiyanın daxili bazar qiymətinə satdığı ucuz silahların pulunu ödəyə bilmir, o ki ola bəhali Amerika silah-sursatı. Bəllidir ki, İrəvan Moskvanın uzun müddətə verdiyi və faktiki, faizsiz kreditləri hesabına borcdan çıxmağa çalışır. Bir çox silahları isə Rusiya Güney Qafqazdakı yeganə forpostuna havayı verib.

Bu xüsusda Paşinyanın yuxarıdakı bəyanatı ən əvvəl seçki öncəsi cəmiyyətə və Qərbə ünvanlı siyasi mesaj xarakterini daşıya bilərdi. Eyni zamanda bu, perspektivə hesablanan məkrli niyyətdən xəbər verir. Yəni Paşinyanın sözləri ilk növbədə onun mesajıdır ki, Ermənistan hər an Rusiyanın qucağından düşüb, daha doğrusu, Rusiyayı satıb Amerika tərəfə gələ bilər - yetər ki, İrəvan və Dağlıq Qara-

İrəvandan Kremlə qarşı silah şantajı - Bakı üçün signal

Ermənistan rəhbərindən Rusiyayı qəzəbləndirən mövqə - Paşinyan ABŞ-dan silah alınmasını mümkün sayır; seçkiyə hesablanmış gediş, yoxsa...; **rusiyalı ekspert:** "Vaşinqton Ermənistanında faşist rejimini belə dəstəkləyər, tək o, Rusiyaya qarşı olsun..."

bağdakı separatçı rejim bu dəfə "Sem dayı"nın təhlükəsizlik qarantı altına düşsün.

Bəs ABŞ Ermənistanı silahlarla bir yana, təhlükəsizlik qarantı verərmə? Verərsə Azərbaycanın maraqları necə olacaq? Axı Con Bolton Bakıda açıq şəkildə bəyan elədi ki, Azərbaycan bölgədə ABŞ üçün strateji önəm kəsb edən tərəfdaş ölkədir. Bu, bizim üçün çox mühüm signal idi. Hər halda eyni sözləri o, İrəvanda Ermənistan haqda söyləmədi. Söyləməsi mümkün də deyildi. Ona görə ki, işğalçı ölkənin müstəqilliyinin simvolik olduğunu ABŞ çox yaxşı anlayır.

Təsədüfi deyil ki, Bolton İrəvanda ermənilərə belə bir mesaj da verdi ki, Ermənistan xarici təzyiqləri (oxu: Rusiyadan asılılığı) azaltmaq istəyirsə (oxu: inkişaf istəyirsə), Dağlıq Qarabağ problemini həll etməlidir. "O zaman Türkiyə ilə sərhədlər də açılmış olar" - Bolton bildirdi. Qarabağ probleminin həlli isə Azərbaycanla anlaşmadan keçir. Yalnız bundan sonra iki ölkə arasında sərhədlər açıla, kommunikasiyalar bərpa oluna bilər.

Aydındır ki, Rusiyaya ət-dırnaq qədər bağlı olan işğalçı Ermənistanı ABŞ bu durumda silah satmaz. Heç Rusiyaya da buna imkan verəz. Biz hələ düşmən ölkənin maliyyə imkanlarının yetersizliyini de-

mirik. Bu mənada Con Boltonun məlum açıqlaması daha çox Ermənistanın qərbyönlü iqtidarını bir daha "dişə vurmaq", onu Amerikaya sarı daha ürəkli boyanmaya sövq etmək üçün şimikləndirici gediş, bir az da "nəbz yoxlanışı" təəssüratı bağışlayır.

*****

"İrəvanda Con Bolton tək-cə Azərbaycanın "Ermənistanın blokadasında İrəvanın özü günahkardır" kimi tezislərini təkrarlamadı, eyni zamanda, Ermənistanla sərhədi bağlı saxlayan Türkiyəyə haqq qazandırdı. Onun "Ermənistan xarici siyasətdə müstəqil olmalıdır" bəyanatı isə İrəvanın Moskva ilə münasibətlərinə yenidən baxması üçün edilən işarədir". Bunu Ermənistanın keçmiş müdafiə naziri Viqen Sərkisyan deyib (axar.az).

Eks-nazir təəccüblə qeyd edib ki, indiyədək Ermənistanın tərəfdaşları həmişə İrəvanın qonşuları ilə münasibətləri mövzusunda ehtiyatlı davranıblar, amma indi onları buna nəyin sövq etdiyi aydın deyil. "15 ildə Ermənistan rəhbərliyinin beynəlxalq görüşlərində amerikalıların Rusiya ilə strateji müttəfiqlik məsələsini sual altına qoyması ilə bağlı heç bir hadisə olmayıb", - deyə o əlavə edib.

Başqa sözlə, İrəvanda haqlı olaraq fikirləşirlər ki, Ermənistanın Rusiya ilə əlaqələrinin hazırkı səviyyəsi artıq ABŞ-ı

ciddi şəkildə qıcıqlandıрмаğa başlayıb. Ancaq bu, ermənilərin, bir də rusların problemidir. Xarici siyasətdə balanslı kursa üstünlük verən Azərbaycan üçün belə problem mövcud deyil. Bəs Rusiyanın kontur-tədbiri nə ola bilər?

"Moskva çalışacaq ki, Ermənistanı özünün milli maraqları orbitində saxlasın. Ancaq biz görürük ki, Nikol Paşinyan öz silahdaşları ilə Amerikayönlü kurs götürüb". "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bu sözləri rusiyalı politoloq Yevgeni Mixaylov deyib. Onun sözlərinə görə, ABŞ üçün Ermənistanı hansı rejimin olması bir elə önəmli deyil. "Ermənistanı lap faşist rejimi mövcud olsun. Əsas odur ki, bu rejim Rusiyanın əleyhinə olsun. Amerika belə bir rejimi dəstəkləyəcək", - deyə politoloq bildirib.

Bu sözləri əslində ciddiyyə almaq lazım gəlir. Hər halda, ABŞ-ın öz strateji maraqları naminə Yaxın Şərqdəki bir sıra despotik rejimlərlə, məsələn, Səudiyyə Ərəbistanı ilə dost-müttəfiq olması faktıdır. Bakıda, yəqin ki, bu reallığı da nəzərə alırlar. Ancaq Ermənistan heç bir halda Qərb üçün, ABŞ üçün Azərbaycan qədər önəmli deyil, ola bilməyəcək. Belə bir sərt gerçəklik də var və o, hələ uzun müddət dəyişməz qalacaq...

☐ "Yeni Müsavat"ın analitik xidməti

Fransanın bir neçə bələdiyyə başçısı tərəfindən (25 sentyabr - Alforvil, 10 oktyabr - Valans, 21 oktyabr - Sent-Etyen, 22 oktyabr - Arnuvil) Azərbaycan Respublikasının işğal edilmiş ərazilərinə qanunsuz səfərlərin həyata keçirilməsi, sözsüz ki, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinin, eləcə də Azərbaycanın qanunlarının kobud şəkildə pozulması halıdır və Ermənistanın gücdən istifadə etməklə işğal etdiyi Azərbaycan ərazilərində yaratdığı qondarma separatçı rejimin təşviqinə xidmət edir.

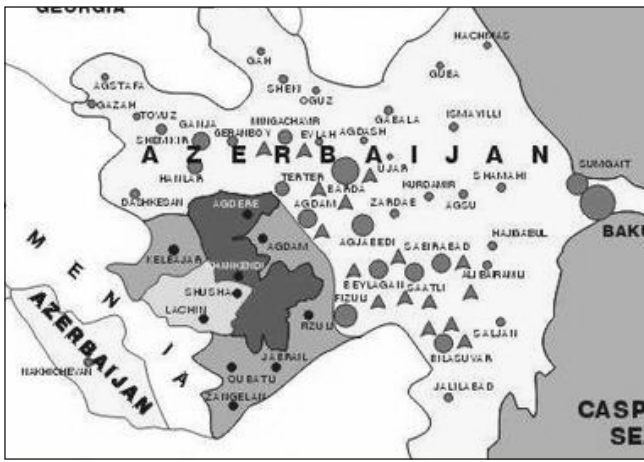

Azərbaycan Fransanın vasitəçiliyindən imtina edə bilər - narazılıq böyüyür

Deputatlar və ictimaiyyət nümayəndələrindən çağırış

Azərbaycan dövləti və ictimaiyyətində ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədri olan Fransanın yerli özünüidarəetmə qurumlarının işğal altındakı Azərbaycan ərazilərinə səfər etmələri etiraz yaradıb. Artıq deputatlar səviyyəsində Fransanın həmsədrliyindən imtina məsələsi təklifləri irəli sürülməkdədir. Belə ki, Mili Məclisin deputatı, ATƏT PA-nın vitse-prezidenti Azay Quliyev bildirib ki, Fransanın Alforvil, Valans, Arnuvil və Sent-Etyen şəhərlərinin merlərinin Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş ərazilərinə qanunsuz səfərləri yolverilməzdir. Azərbaycan sözügedən məsələdən dolayı dəfələrlə Fransanı tənqid etsə və beynəlxalq hüquq normalarına əməl etməyə çağırırsa da, Paris çox böyük haqsızlıq edərək qondarma və separatçı rejimlə əlaqələrini davam etdirir və Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində yaradılmış oyuncaq bir qurumu legitimləşdirməyə çalışır. Fransa 3 yerli özünüidarəetmə orqanı rəhbərinin qanunsuz addımları bu ölkənin ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədri kimi üzərinə götürdüyü missiya və mandata daban-dabana ziddir.

A. Quliyev qeyd edib ki, bu məsələ Fransa ilə ikitərəfli münasibətlərdə və yüksək səviyyəli görüşlərdə əsas problem kimi qoyulmalıdır: "Fransa hökuməti, bu ölkənin prezidenti, xarici işlər naziri və Minsk Qrupunun Fransadan olan həmsədri bu səfərləri qəti şəkildə pisləməli və bunun Parisin siyasətinə tam zidd və qanunsuz olduğunu bildirməlidir. Bu zaman Azərbaycan doğrudan da Fransanın səmimiyyətinə inanacaq. Bunlar olmayınca isə belə bir təəssürat yaranır ki, Fransa dövləti və hökumət nümayəndələri ayrı-ayrı subyektlərinin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində yaradılmış qondarma

rejimlə ikitərəfli əlaqə saxlaması, onlarla müqavilə imzalaması, onları legitimləşdirmək cəhdi ilə razıdırlar. Belə olan halda Fransanın həmsədr kimi Minsk Qrupundakı fəaliyyətinə və mandatına yenidən baxıla, hətta sual oluna bilər ki, belə bir ölkə ATƏT-in Minsk Qrupunda necə vasitəçilik edə bilər? Açıq şəkildə separatizmi dəstəkləyən bir dövlətin səfiri necə gəlib burada ədalətin, sülhün və beynəlxalq hüququn bərqərar olmasına necə yardım edə bilər? Zənnimcə, Fransanın Azərbaycana qarşı bu destruktiv hərəkatinə birmənalı şəkildə münasibət bildirilməli və bu məsələyə birdəfəlik nöqtə qoyulmalıdır".

Qarabağ Azadlıq Təşkilatının (QAT) rəhbəri Akif Nağı isə bildirib ki, Azərbaycan işğal altındakı ərazilərinə bu cür qanunsuz səfər edənləri yalnız "qara siyahı"ya salmaqla kifayətlənməli deyil: "Azərbaycan bu cür ölkələrlə daha sərt davranmalı və onlara olan münasibətlərinə yenidən baxmalıdır. Konkret olaraq işğalçıya dəstək verən Fransa ilə əlaqələrimizə yenidən baxmalıyıq. Bu ölkənin Minsk Qrupunda həmsədrlikdən kənarlaşdırılması məsələsi də qaldırılmalıdır".

Deputat Fəzail Ağamalı da "Yeni Müsavat"a açıqlamalarında yaradılmış qondarma

reyin fikirlərinə tamamilə şərik olduğunu bildirdi: "Fransa ikiüzlü siyasət həyata keçirməkdədir. Ermənistan rəhbərliyinin bu yaxınlarda hiyləgər addımı oldu. İrəvanda Fransız dilli xalqların konfransı təşkil edildi və bununla Ermənistan Fransaya daha çox yaxın olduğunu ifadə etməyə çalışdı. Fransa prezidenti də həmin konfransda iştirak etdi və işğalçı Ermənistanla müsbət münasibətini ortalığa qoydu. Bunun ardınca Ermənistanın avantürist siyasətinin mahiyyətinə uyğun olaraq Fransadan mer və bələdiyyə sədrləri səviyyəsində Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinə qanunsuz səfərlər edildi və qondarma "respublika"nın rəhbərliyi ilə görüş keçirildi, onlara həmrəylik nümayiş etdirildi. Azərbaycanın qanunları açıq-aşkar pozuldu. Odur ki, mən hörmətli həmkarım Azay Quliyevin həmin mövqeyi ilə tam şərikəm, bu ədalətli mövqeyi müdafiə edirəm. Əslində mandatı ədalətli mövqə nümayiş etdirməyi tələb eləyən, Minsk Qrupunun həmsədri kimi ədalətli mövqə nümayiş etdirməyə borclu olan Fransa faktiki olaraq bu missiyanı yerinə yetirmir, işğalçı tərəfi müdafiə edir, işğalla məruz qalmış tərəfin qanunlarını pozur. Ermənistanın bu şəkildə dəstəklənməsi Fransa tərəfindən davam etdirilərsə, Fransa rəsmiləri Azərbaycan dövlətinin narahatlıqlarına uyğun addımlar atmasa, konkret tədbirlər görməyə və deklarativ xarakter daşıyan bəyanatlardan uzaq ciddi addımlar atmasa, Azərbaycan qanunlarını pozanlara cəza tətbiq etməsə Azərbaycan Fransanın ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədriliyindən imtina etməli və bu məsələyə baxılmalıdır".

Deputat Fəzail Ağamalı da "Yeni Müsavat"a açıqlamasında həmkarı Azay Quliyev

İstanbul sammiti "nəticəsiz" bitdi - səbəb

4 ölkə lideri toplantını fikri ayrılığı ilə başa vurdu

Oktyabrın 27-də İstanbulda Türkiyə, Rusiya, Fransa və Almaniya dövlət və hökumət başçılarının iştirakı ilə Suriya sammiti keçirilib. Suriyadakı hərbi-siyasi vəziyyət, münafişlərin həlli yolları, eləcə də ölkənin bərpası mövzularının əldə alındığı ali toplantıda Ərdoğan, Putin, Makron və Merkelə yanaşı BMT-nin Suriya üzrə xüsusi təmsilçisi Stefan de Mistura da iştirak edib.

BBC-nin məlumatına görə, toplantı 2 saat 45 dəqiqə davam edib və görüşdən dərhal sonra sammitin birgə açıqlaması yayılıb. Birgə açıqlamada Suriyada atəşkəsin qorunub saxlanılması, eləcə də terrorçu qruplara qarşı mübarizənin davam etdirilməsi vurğulanıb. Bundan başqa Suriya üzrə qədar Suriyada yeni konstitusiyayı hazırlayacaq Konstitusiya Komitəsi qurulması razılaşdırılıb.

Türkiyə prezidenti toplantıdan sonra bildirib ki, toplantı ölkələrinin əsas hədəfi cəbhədə atəşkəsin qorunub saxlanması, qan tökülməsinin dayandırılmasıdır. Bundan başqa Suriya xalqının maraqlarına uyğun şəkildə siyasi həllə nail olunması və bununla da ölkədə davamlı sabitliyin əldə olunması ilə bağlı görüşlər biləcək işlər müzakirə olunub. Türkiyə prezidenti optimist görünüb. Bildirib ki, Suriyada davamlı sülhün əldə olunacağına inanır. Bundan başqa, birgə açıqlamada hərbi həllə yolunun deyil, siyasi həllə üstünlük verilməsi, suriyalıların vətənlərinə geri dönməsi prosesinin BMT müşahidəsi altında aparılması barədə razılıq əldə olunub.

Ərdoğan bildirib ki, Ankara 17 sentyabrda Soçidə Türkiyə və Rusiya prezidentləri arasında əldə olunan razılaşmada Türkiyə tərəfinin üzərinə düşən öhdəliklər yerinə yetirilib. Fransa prezidenti Makron isə deyib ki, dünya ölkələrinin Soçi anlaşmasına riayət etməsi lazımdır. Merkel bildirib ki, əldə olunan razılaşma əsasında aparılacaq siyasi həll prosesinin sonunda Suriyada ümumxalq seçkiləri keçirilməli və bu zaman ölkədəki vətəndaşlarla yanaşı diaspor, eləcə də xaricdəki suriyalılar da seçkilərdə iştirak etməlidir. Ərdoğan isə bildirib ki, Suriya prezidenti Bəşər Əsədin taleyi ilə bağlı son qərarı Suriya xalqı verəcək.

Rusiya prezidenti Putin isə ilin sonuna qədər konstitusiya komitəsinin qurulması təklifini dəstəklədiklərini bildirib. Ancaq o deyib ki, konstitusiyayı hazırlamağın uğurlu olması üçün onun sakit və Suriyanın hazırkı hakimiyyətinə hörmət içərisində olmalıdır. Bundan başqa, Əsədin aqibəti ilə bağlı müzakirələrin olması sualına cavab olaraq Putin deyib ki, sammitdə hər hansı şəxsin taleyi ayrıca müzakirə mövzusu olmayıb. Rusiya lideri hədələyib ki, əgər silahlı siyasi həll prosesinə mane olsalar, İdlibdə silahlı provokasiyalar olsa, Rusiya Suriya hakimiyyətinə terror təhlükəsinin qarşısını almaq üçün başlayacağı əməliyyatlara dəstək verəcək.

Qeyd edək ki, sözügedən sammitin sentyabrın 7-də keçirilməsi planlaşdırılırsa da, müəyyən səbəblərdən baş tutmamışdı. İndi isə belə görünür ki, Suriya prosesində aktiv ölkələrin İstanbulda bir araya gəlməsi müəyyən mənada ortağ bir variant üzərində razılaşmanın olmasını hədəfləyib. Çünki İstanbul toplantısına Suriyada aktiv hərbi gücü ilə təmsil olunan İran və ABŞ dəvət olunmayıb.

Aydın məsələdir ki, Suriyanın gələcəyi ilə bağlı qərarlar Rusiya, Türkiyə, eləcə də ABŞ və İrandan daha çox asılı olacaq. İstanbul sammiti isə bir mənada hərbi həldən daha çox siyasi həll prosesi və ən əsası ölkənin yenidən bərpa olunması məsələsinə müzakirə etmək üçün təşkil olunub. Lakin görünür ki, İstanbul sammiti həlledici qərarlar baxımından uyğun şəraitdə keçməyib. Bunu verilən bəyanatlar da təsdiq edir.

Digər tərəfdən, sammitin rəsmi açıqlamasında liderlərin məhz ərazi bütövlüyünə daha çox vurğu etməsi, bir mənada sammitin çox ciddi nəticə əldə etmədiyini sübut edir. Çünki ərazi bütövlüyü məsələsində dünya birliyi həmfikiridir, indi əsas mövzular yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, daha qəti qərarlar tələb edirdi.

Xatırladaq ki, Dünya Bankının rəqəmlərinə görə, müharibədən bu yana Suriyaya təxminən 227 milyard dollara yaxın maddi ziyan dəyib. Ölkənin yenidən inşası üçün 350 milyard dollara ehtiyac var. Prezident Bəşər Əsəd isə bu ilin aprelində rusiyalı deputatlarla görüş zamanı ölkənin yenidən bərpası üçün 400 milyard dollara yaxın vəsaitə ehtiyac olduğunu bildirib. Eyni zamanda Əsəd ölkədə infrastrukturun yenidən bərpası üçün 10-15 il ehtiyac olduğunu bildirib. Ancaq belə görünür ki, İstanbulda Suriyanın bərpasından öncəki mövzular həllini tapa bilməyib.

□ Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

□ Konan RÖVŞƏNOĞLU,
Musavat.com

Azərbaycanın ən böyük tikinti maqnatı "Şərur" MTK-nın sədri, "Şərurlu İsfəndiyar" kimi tanınan iş adamı İsfəndiyar Axundov "Yeni Müsavat"a müsahibəsində keçdiyi həyat yolu, hazırkı işləri və haqqında səslənən iddialar barəsində danışdı. İsfəndiyar Axundovla müsahibənin ikinci hissəsini təqdim edirik:

(Əvvəli ötən sayımızda)

- İsfəndiyar bəy, banklara borcunuzun olması ilə bağlı xəbərlər var. Sırr deyilsə, borcunuz nə qədərdir?

- Təbii ki, banklara borcum var. Bu xəbərlər doğrudur. Hazırda banklara 20 milyon manat borcum var. Bu, mənim üçün çox xırda rəqəmdir. Hər bir adam öz işini idarə etməlidir. Biz həmin pulları götürən zaman 3 dəfə bahasına obyektlər qoymuşuq. Biz Türkiyədə də çox böyük işlər görürük.

- Türkiyə iqtisadiyyatında ki gərginlik sizi zərərə saldı mı?

- Türkiyə bizim üçün qarşıdır. Hazırda bəzi güclər orada qarşılıq yaratmağa çalışır. Ancaq Rəcəb Tayyib Ərdoğan bütün bu hiylələrin qarşısını ala bilər. O, çox müdrik insandır. Ümumiyyətlə, dünya siyasətini yaxından izləyirəm. Jurnalist olayı ilə də Türkiyəni oyuna salmaq istəyirdilər. Ancaq Ərdoğan yaradılan bu problemi də həll etdi. O, bildirdi ki, mən həm masada, həm də sahədə olacağam. Türkiyədəki iqtisadi vəziyyət də bir külək idi. Gəldi və getdi. Doğrudur, orada böyük şirkətlər çox pis vəziyyətə düşdülər. Ən böyük holdinqlər orada zərər çəkdi. Mənim isə nə zərərim oldu, nə də xeyrim. Tikmişdik, sata bilmədik. Saxladığımız, sonra sataq.

Maraqlıdır ki, siz heç orta məktəbə də getmədiyiniz halda, bu boyda işlər görüb, böyük rəqəmlərlə işləyirsiniz. Bunların öhdəsindən necə gəlirsiniz?

- Hamısı beynimdədir. Bəy bir sənədlə bağlı satış şöbəsinin müdürünü çağırıb, məlumat alıram. Xatirimdədir ki, həmin sənədi bir neçə il öncə almışım. Satış şöbəsinin müdürü deyir ki, elə bir şey yoxdur. Dedim get araşdır, tapacaqsan. Araşdırdı və gördü ki, həqiqətdən də sənəd var. Yeni insanların kompüterə yazdıqlarını, mən yaddaşıma yazıram. Yaddaşım çox güclüdür. Onu da deyirəm ki, mən həkimlik də edirəm. Həkimlər deyirlər ki, gəl gedək bizimlə xəstələrə bax, pulun yarıdan çoxu sizin olsun. Xeyli adamları sağaltmışam. Deyim ki, təzyiqliq problemim vardı və onu da özü sağaltmışam. Bir neçə il qabaq gözüm də zəiflik vardı. Onu da özüm sağaltmışam. İnsanın özünün iradəsi olmalıdır. Piyada gəzmək, üzmək çox vacibdir. Eyni zamanda qan da vermək önəmlidir. Heç bir həkimə müraciət etmirəm. Yalnız özüm-özümü sağaltmışam. İnsana zərərli olan bir neçə şey var ki, onlardan əl çəkən, rahat yaşayarsan.

- Dinə münasibətiniz necədir?

"Dinlə maraqlanmıram, amma Allaha inanıram"

Şərurlu İsfəndiyar: "Mən həkimlik də edirəm. Həkimlər deyirlər ki, gəl gedək bizimlə xəstələrə bax, pulun yarıdan çoxu sizin olsun. Xeyli adamları sağaltmışam"

"Ağıllı adamı pul və vəzifə dəyişə bilməz. Kim ki pulla, vəzifə ilə dəyişəcəksə, onun gələcəyi yoxdur"

dir?

- Dinlə elə də maraqlanmıram. Bircə Allaha inanıram. Bu seyiddir, bu molladır deyilə kimlərə ayırmıram. Mollaların da bəzilərinin danışığını bəyənmirəm. Ümumilikdə, dinə bağlı deyiləm. Ancaq yaş mərasimlərində iştirak edirəm. Bu, bizim borcumuzdur.

Hazırda Bakının bir neçə yerində sürüşmə hadisəsi baş verir. Konkret olaraq, sizcə, Badamdardakı vəziyyətin günahkarı kimdir?

- Günahkar sakinlərin özleridir. İnsanın hədəfi, baxışı olmalıdır. Ümumiyyətlə, hər zaman təhlükəli şeylərdən uzaq olmalıyıq. Çünki insan özünü və həyatını qoruymalıdır. Bu günə qədər Bakı şəhərində 100-dən çox bina tikmişəm. Mənim həyatım o binaların hər birindən asılıdır. O binalarda nə isə olarsa, bununla da mənim həyatım sona çatır. Ona görə də binaların fundaməntindən tutmuş, son tamamlanmışa, fikir düzgün olmalıdır. İnsanların hamısı dövlətini, millətini, prezidentini qoruyur. Azərbaycan günbəgün inkişaf edir. Xoşbəxt adamıq ki, Azərbaycanda yaşayırıq.

- **Azərbaycanda bunun qarşısını almaq üçün hansı sistem yaradılmalıdır?**

- Ya Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsində, ya Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin nəzdində bir orqan yaradılmalıdır. Mənzil almaq istəyən gətirməlidir həmin orqandan qeydiyyatdan keçməlidir. Orada qeyd olunmalıdır ki, filan MTK-nın tikdiyi binada məsələ, 5-ci mərtəbə bu vətəndaşa satıldı. Mənzili qaytaran zaman da gedib həmin qurumdan qeydiyyatdan çıxmalıdır. Mən bunu təklif kimi irəli sürəndə Daxili İşlər Nazirliyi çox

Allah mənim ömrümü də verir. 68 yaşım var, çox sağlamam.

- **Bayaqdan tez-tez "çətin ömür" ifadəsini işlədirsiniz. Nəyi nəzərdə tutursuz?**

- 25 yaşına qədər bəna işləmişəm. Söhbət tək bənalıqdan getmir. Uşaq olanda hər gün 14 kilometr yol gedib, 2 növbə işləyirdim. 12-13 yaşında minirdim qatara, gedirdim İrevana. Bir xurcumun vardı. Onun içərisini müxtəlif xırda əşyalarla doldurub, gətirib satırdım. Küçələrdə top, albom satırdım. Çörəkpuşuq qazanmaq üçün dayanmışdım. İndiyə qədər mənə heç kim kömək etməyib. Heç kim əlimdən tutmayıb, qabağa çəkməyib. Hamısını öz zəhmətimlə qazanmışam. 2-3 ay fəhlə işlədim, gördüm ki, bəna ondan yaxşıdır, bəna oldum. Sonra

ma işlərinə qədər nəzarət edirəm. Fövqəladə Hallar Nazirliyi yaranmadan öncə Bakıda pərakəndəlik idi. Kim istəyirdisə, ev tikirdi. Azərbaycanda bir ev iki-üç nəfərə satılır və bunun da günahkarları var.

Türkiyədə belədir ki, bank sənə "kupça" da verir, nəzarət də edir. İstəsən də, ikinci adama sata bilmərsən. Rusiyada da buna ciddi şəkildə nəzarət edən sistem var. Orada mənzil almaq istəyən dövlət qeydiyyatından keçir. Bizdə isə fundaməntin qazıb, gələcək sakinlərə də, telefon, televizor və digər bu kimi məişət əşyaları verib, özlərini reklam etdikdən sonra işə başlayırlar. Heç nəyi olmayan adamları elə reklam edirlər ki, adam çaş-baş qalır. İnsanların çoxu bəzən ucuzluğa, boş reklamlara qaçıb, aldanırlar. Qəpik-qəpik yığıqları pulu 5 dəqiqənin içərisində bir "moşennik" aparır. Xalq da, dövlət də qorumaq lazımdır. Bulvarda gəzən zaman görürəm ki, kimlərsə əlində nə isə yeyib, kağızını da atırlar küçəyə. Onlara yaxınlaşıb deyirəm ki, bu ölkədə bulvar da bizimdir. Buranı niyə çirkəndirirsiniz? Həmin insanlar mənə başa düşüb üzr istəyirlər. Hər şeyi cənab prezidentin üstünə atmaq lazım deyil. Bəzən toy zalında otururam və görürəm ki, bir insanın ətrafı doludur uşaqlarla, bu da siqaret çəkir. Ona da yaxınlaşıb xahiş edirəm ki, gələcəyimizi məhv etməsin, siqareti çöldə çəksin. Bunları deyəndə təzyiqliq etmirəm. Xahiş edirəm. İnsanı şirin dillə başa salmaq lazımdır. Ya

bəyəndi. Ancaq bəzilərinin xoşuna gəlmədi.

- **İsfəndiyar bəy, aksesuarlara münasibətiniz necədir? Sizin də bahalı saatlarınız varmı?**

- Vallah, mənim elə şeylərə marağım yoxdur. Maşınım baxsanız, görürsünüz ki, necə sadə vəziyyətdədir. Heç saatım da yoxdur. Pencəyimin qiyməti 50 manatdır, köynəyimi də 30 manata almışam. Telefonumun isə qiyməti 300 manatdır. Məndən olsa 2-3 min manatlıq maşında gəzərdim. Ancaq düşünürəm ki, insanlar ona da başqa don geyindirirlər ki, qiymətliqdir. Əslində isə insan özü üçün yaşamaqlıdır. Digərlərinin fikirləri əhəmiyyət daşımamalıdır.

- **Yeni pul sizi dəyişməyib?**

- Dəyişə də bilməz. Ağıllı adamı pul və vəzifə dəyişə bilməz. Kim ki pulla, vəzifə ilə dəyişəcəksə, onun gələcəyi yoxdur. Verən də Allahdır, alan da. İnsan elə münasibət yaratmalıdır ki, əlindən hər şey gələndə heç olmasa kiminsə yanına gətməyə üzü olsun. Bir insan ki, keçmişinə baxa bilmədi, onun gələcəyi yoxdur. Bəzən sual verirlər ki, arzunuz nədir. Deyirəm ki, mənim bu qədər böyük arzum olmayıb. Düşünməmişəm ki, indiki vəziyyətdə gəlim. Ən böyük arzum bu olub ki, Bakıda 2 otaqlı evim, bir də "Juqilim" olsun. Bundan böyük nə arzu edə bilərdim ki? Əldə etdiklərimi verən Allah və dövlətimizin yaratdığı şəraitdir. O qədər çətin günlər keçirmişəm ki, bu qədər yaşayacağımı bilməzdim.

yaavaş-yaavaş yüksəldim və öz işimi qurdum. İndiki ofisimin də proyektini özüm çəkmişəm. Yeni beynimdəki fikri həyata keçirməyə çalışıram. İndiyə qədər heç kimdən məsləhət də almamışam və sonu da yaxşı olub.

- **Biznesinizi nə zamansa xaricə köçürmək istərdiniz?**

- Xaricdə işləmək də olar.

Ancaq vətəndən imtina edib, getmək mümkün deyil. Əsas sərməyən vətəndə olmalıdır. Təxminən 10 il qabaq bir cavan oğlanla söhbət edirdim. Dedi ki, mən çox savadlı oğlanam, ancaq arxam yoxdur. Ona dedim ki, sənə özüme oğul kimi qəbul edərdim. Adını çəkməyəcəm. Bu gün həmin şəxs dövlətə milyardlarla xeyir verir. Həmin adam mənimlə şərikli ev də tikir və hazırda 200 mühəndisi var. Heç bilmirdim ki, həmin adam hansı rayonandır, kimdir. Görürsən ki, bu adam istedadlıdır, ona yardım etməlisən. Olub ki, xeyli adama kömək etmişəm, ancaq heç bir nəticəsi olmayıb. Kiməsə kömək edəndə ondan nə isə güdmürəm. Çox insana kömək etmişəm. Adam olub ki, gəlib məndən iş istəyib. Görmüşəm ki, ağıllı uşaqlardır. Onlara ayda 15 min manat maaş verirəm. Halbuki, bu adamlar məndən 600-700 manat maaş istəyiblər. Görmüşəm, ağıllı, zəhməti yerindədir, istəməmişəm ki, əziyyəti yer-də qalsın. Hər şeyi gərək düzgün qiymətləndirənsən.

□ Əli RAİS,

"Yeni Müsavat"

Fotolar: Elçin ƏKBƏROV

Bu gün Türkiyənin Cümhuriyyət bayramıdır. Qardaş ölkədə respublika üsul-idarəsinin qurulmasından 95 il ötür. Bu önəmli tarix Türkiyədə böyük təntənə ilə qeyd olunacaq.

Türkiyənin son 10 ildə böyük sıçrayışa imza atması, dünyanın ən öndə gedən ölkələrindən birinə çevrilməsi, eləcə də Azərbaycanla olan qardaşlıq münasibətləri və bunun fonunda hələ də Türkiyə-Azərbaycan hərbi ittifaqının qurulmamasını qardaş ölkədə yaşayan azərbaycanlı politoloq Toğrul İsmayıl dəyərləndirdik.

Toğrul bəy Türkiyənin bölgədə ağırlığını ortaya qoyan, iradəsini nümayiş etdirən bir ölkə olduğunu söylədi: "Son on ildə Türkiyədə insanların yaşayış durumlarında ciddi artımlar var. Bu gün Türkiyənin qarşısında duran ən böyük məsələlər - iqtisadi islahatların aparılması, ölkədə demokratik cəmiyyətin ortaya qoyulması, söz azadlığının təmin edilməsidir. Burada önəmli olan ən ciddi məsələlərdən biri bölgədə baş verən hadisələrdə Türkiyənin hansı dərəcədə yer almasıdır. Gördüyümüz qədər bölgədə çox ciddi hadisələr cərəyan edir, böhran var. Bu Türkiyəyə də toxunur. Qardaş ölkəyə siyasi və iqtisadi yöndə təsirləri mövcuddur. Rəsmi Ankara son illərdə qarşılaşmadığı çox ciddi problemlərlə üz-üzədir. Bunun başında da

Bilək ki, milli məniyini bilməyən millətlər, başqa millətlərə yem olurlar.

Mustafa Kamal Atatürk

Türkiyənin Cümhuriyyət bayramıdır

Toğrul İsmayıl: "Azərbaycanın Türkiyə ilə ittifaq qurması ehtimalı yüksəkdir"

Suriyada baş verən hadisələrdən doğan köç məsələsidir. Onu da qeyd edirəm ki, Türkiyə inkişaf etdikcə, problemi olan müsəlman ölkələrdən də bura sığınanların sayı artır.

Türkiyə bu gün tarixində heç görmədiyi bir "köçkün hərəkatı" ilə üz-üzə qalıb. Bunu açıq şəkildə deyə bilərik. Təxminən 6.5 milyondan çox Türkiyə köçkün qəbul edib. Qardaş ölkə gücləndikcə, problemləri daha çox üzə çıxmağa başlayır. Bu problemləri aşdıqdan sonra Türkiyənin daha güclü olacağı düşünürəm. Daxili siyasətdə yeni bir mərhələyə qədəm qoyulub. Prezidentin xalq tərəfindən seçilməsi də son illərin yeniliklərindən biridir".

Politoloq Türkiyənin güclənməsinin dünya, region və Azərbaycan üçün nə vəd etdiyinə də toxundu: "Qardaş, dost olan bir ölkənin güclü olması, əlbəttə ki, Azərbaycanın da əli-ni güclü edir. Bilirsiniz ki, Azərbaycan da ciddi problemlərlə, bölgədə bir növ, təklənmiş vəziyyətdədir. Dağlıq Qarabağ və digər məsələlərə baxdıqımız zaman bunu aydın görürük. Dünyada az sayda ölkə var ki, Qarabağ məsələsində ölkəmizin mövqeyini dəstəkləyir. Dəstəkçi ölkələrin başında isə Türkiyə durur. Bu baxımdan qardaş dövlətin güclü olması bir çox problemlərimizin həllinə gətirib çıxara bilər. Güclü Türkiyə, güclü Azərbaycan bölgədə barış deməkdir. Bunları qətiyyətlə unutmaq olmaz. Güclü Türkiyə həm də ətrafda sülh-əminəmanlıq, qardaş ölkə üçün rahat yaşamaq deməkdir. Baxdığımız zaman görürük ki, Türkiyə son 15 ildə hər zaman barışdan yana olmuş, savaqlara qarşı olub. Bu baxımdan güclü Türkiyə barış da deməkdir".

T.İsmayıl Türkiyə ilə Azərbaycan arasında hərbi ittifaqın olmamasının səbəblərindən də

söz açdı: "Bu ittifaqın bağlanmamasının səbəblərindən biri Türkiyənin NATO ölkəsi olmasıdır, digər səbəb Azərbaycanın tarazlı siyasət aparmasıdır. Rəsmi Bakı balanslı siyasətə daha çox önəm verir. Amma onu da qeyd edək ki, Azərbaycan NATO standartlarına uyğun şəkildə bəzi islahatlar edir. Hər zaman dediyim kimi, hərbi ittifaqdan daha çox iki dövlətdən ibarət "ittifaq dövləti"nin qurulması, mənə görə, daha məntiqlidir. Çünki bu olarsa, arxasınca hərbi ittifaq da gələ bilər. Bunu da yaxşı bilirik. Azərbaycanın üzərində basqıların ola-

cağı istisna deyil. Ölkəmiz elə bir regionda yerləşir ki, onun uzun müddət tərəfsiz qalması imkansız görünür. Ətrafdakı böyük güclərin maraqları, həmlələri artdıqca, Azərbaycan istəməsə də, tərəf olmaq məcburiyyətində qalacaq. Ona görə də, yaxın zamanlarda Azərbaycanın Türkiyə ilə ittifaq qurması ehtimalı yüksəkdir. Belə olmasa, yəni Azərbaycan Türkiyə ilə ittifaqa getməsə, qoşulmalı olduğu alternativ birliklər arasında seçim edə bilər".

□ **CAVANŞİR ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Böyük dövlətlər İran neftindən imtina edir: Azərbaycan üçün 2 mühüm məsələ

Ekspert: "Türkiyə İran neftindən imtina etsə... çox maraqlı situasiya yaranıb"

Çin hökuməti öz neft şirkətlərindən İrandan xam neft almağı istəyib. Bu barədə xarici mətbuatda məlumat yayılıb. Məlumatlarda ABŞ-ın sanksiyaları ilə əlaqədar "China National Petroleum Corp." ilə "Sinopec"-in İrandan neft tədarükünü dayandırdığı bildirilir. Lakin mənbələrə görə, hər iki şirkətin İrandan neft tədarükünü dayandırması müvəqqətidir. ABŞ-la aparılacaq danışıqlardan sonra tədarük yenidən bərpə edilə bilər.

Bundan öncə isə Hindistanın ən böyük neftayırma komplekslərindən olan "Reliance" şirkəti İrandan neft idxalını dayandırdı. Bu barədə "Reliance" şirkətinin rəsmiləri oktyabrın 18-də bəyanat yaydılar. Bəyanatda bildirilib ki, Hindistan şirkətinin İran neftindən imtina etməsi, Amerikanın İran neftinin satışına qoymağa hazırladığı sanksiyalarla əlaqədardır və şirkət bundan sonra neftə olan ehtiyacını regionun neft istehsal edən digər bir neçə ölkəsindən təmin etmək qərarına gəlib. Hind şirkətinin neft müqavilələri bağlayacağı ölkələrin adları açıqlanmayıb.

Onu da qeyd edək ki, avqustun 6-da ABŞ prezidenti Donald Trampın imzaladığı sərəncama əsasən, Amerikanın İrana qarşı sanksiyalarının 1-ci mərhələsinin icrasına başlanılıb. Vaşinqtonun İrana qarşı sanksiyalarının 2-ci və ən mü-

hüm mərhələsinə, yeni İran neftinə sanksiyaların tətbiqinə isə noyabrın 4-dən başlanılaçaq. Amerika rəsmiləri bildiriblər ki, İran neftinin ixracını sıfıra endirmək istəyirlər.

"Yeni Müsavat"a danışan iqtisadçı Natiq Cəfəri bu sanksiyalar fonunda İran iqtisadiyyatının vəziyyətini təhlil edib. O bildirib ki, İran üçün vacib məsələlərdən biri həm enerji daşıyıcılarının satışı, həm də dünya bank sistemində qalmaq məsələsidir: "Bu iki məsələ İran iqtisadiyyatı üçün olduqca mühümdür. Son zamanlar İran valyutasının zəifləməsinin əsas səbəblərindən biri də sanksiya sisteminin gətirdikcə daha da ağırlaşmasıdır. 2016-17-ci illərdə bağlanmış müqavilələrdən böyük şirkətlər bir-bir imtina edirlər. Bu da artıq İran iqtisadiyyatını silkələməyə başlayıb. Əgər, doğrudan da, no-

yabrın 4-də Amerikanın sanksiyaları çox şiddətli olarsa və heç bir ölkə İrandan neft almasa, bu, kifayət qədər ciddi zərbə olacaq. Ardınca İran Ümumdünya Bank sisteminin də kənarlaşdırılarsa, o zaman iqtisadiyyatında daha böyük geriləmə gözlənilir. Yəni həm İran realının kəskin dəyərdən düşməsi, həm də iqtisadi vəziyyətin ağırlaşması və insanların yoxsullaşması prosesinin sürətlənməsini görə bilərik. Lakin bir məsələ var. Belə ki, son iki gündür İran tərəfi ısrarla bəyan edir ki, Avropa ölkələri bu sazişdən çıxmayıb deyər, onlarla istənilən şərtlərlə müzakirələrin davam etdirilməsinə razıdır. Bundan əlavə, Rusiya tərəfindən də maraqlı dəstək açıqlaması oldu ki, İran neftini Rusiya ala bilər və öz nefti kimi xaricə satar. Onsuz da Rusiyaya qarşı kəskin sanksiyalar mövcuddur. İrana görə də sanksiyaların olması gözlənilir. Rusiya da anlayır ki, Avropa Birliyi ölkələrinə 8 milyon barel neft, təqribən ildə 140 milyard kubmetrə yaxın da qaz satır. Avropa Birliyi ö-

kələrinin bunu başqa yerdən əvəzləməyə imkanları yoxdur deyər, sanksiyaların neft və qaz sektoruna aid edilməsi də mümkün deyil. Artıq noyabrda bilinəcək ki, Rusiya sözünün arxasında duracaq, yoxsa bu bəyanatları verməklə Amerika ilə gizli sövdələşməyə getmək istəyir. Birjalar da bu xəbəri təsdiqini gözləyir. İran neftinin Çindən sonra ikinci ən böyük alıcısı Türkiyədir. Hələ ki, Türkiyə də İran neftindən tamamilə imtina edəcəyi barəsində açıqlama verməyib. Bu da çox güman ki, Amerika ilə danışıqların

predmetidir. Yeni Türkiyə İran neftindən imtina etsə, əvəzində Amerikadan öz maraqları çərçivəsində nə isə almaq istəyir. Ona görə də çox maraqlı situasiya yaranıb. Lakin hər bir halda sırf İran iqtisadiyyatı baxımından noyabr ayından sonra çox ciddi dalğalanma gözlənilir. Çox güman ki, İran realının növbəti kəskin devalvasiyasının şahidi olacağıq. Eyni zamanda, İran məhsullarının dünya bazarına çıxması, yaxud xaricdən İrana gətirilən məhsulların həcminin azalması üçün kifayət qədər şərait yaranacaq".

İqtisadçı bildirib ki, proseslər Azərbaycan iqtisadiyyatına təsir edəcək: "Azərbaycanla bağı iki mühüm məsələ var. Çox güman ki, Boltonun da Azərbaycana səfəri zamanı bu məsələlər müzakirə predmeti olub. "Şimal-Cənub" Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi layihəsi çərçivəsində 500 milyon dollarlıq investisiya müqaviləsi var. Bu müqaviləyə görə, Azərbaycan İrana kredit verəcək və yolun çəkilişində həmin kreditdən istifadə olunacaq. Bu məsələ sual altına düşüb ki, bundan sonra proses necə olacaq. Məsələ ilə bağlı heç bir açıqlama yoxdur və çox güman ki, bu layihənin gecikməsinin şahidi olacağıq. İkinci məsələ isə İran-Azərbaycan arasında kifayət qədər geniş ticarət dövryyəsinin olmasıdır. Bu ticarət dövryyəsinin də çox zaman banklar üzərindən həyata keçirilirdi. Pul köçürülmələr dayanırlarsa, Azərbaycanla İranın ticarət münasibətlərinin taleyi də sual altına düşəcək. Bu ya nağd pul şəkilində həyata keçiriləcək, ya da iki ölkə arasında ticarət dövryyəsi ciddi şəkildə zəifləyəcək. Başqa istiqamətlər üzrə Azərbaycanın problemi olmayacaq. Yeganə qaz məsələsi var ki, Naxçıvana verilən qazın və ya elektrik enerjisinin yerinə İrana qaz veririk. Bu da çox cüzi bir həcmdir və satış kimi nəzərdə tutulmayıb. Ona görə də hesab etmərəm ki, Naxçıvanın təminatı ilə bağlı problem yaranırsın".

□ **ƏLİ RAİS,**
"Yeni Müsavat"

Dünən qonşu Gürcüstanda prezident seçkiləri keçirilib. Bülletenlərdə 25 şəxsin adı yer alsada, seçki başlayana qədər iddiaçılardan Akaki Asatiani və Vaxtanq Qabuniya geri çəkildikləri üçün gürücü xalqı 23 namizəd arasında seçim etməli olub.

Məntəqələrin 08:00-da açıldığı budəfəki seçkilər bir ilklə yadda qalıb. Belə ki, prezident əvvəlki illərdən fərqli olaraq, bu dəfə 6 illiyə seçilirdi. Seçkiləri 58 beynəlxalq təşkilatın 1100-dən çox müşahidəçisi izləyib. "Report Gürcüstan mətbuatına istinadən xəbər verir ki, bu barədə ölkənin Mərkəzi Seçki Komissiyasından (MSK) bildiriblər. Qeyd edilir ki, seçkiləri həmçinin 73 yerli müşahidəçi təşkilatdan 22000-dən çox müşahidəçi və seçki subyektlərinin 82000 nümayəndəsi izləyib.

Məlumata görə, seçkilərdə 16 səfirlik də daxil olmaqla, 58 beynəlxalq müşahidəçi təşkilat, NATO və ATƏT-in, Avropa Şurası və Avropa Parlamentinin, Polşa Seyminin, GUAM ölkələrinin, ATƏT DTİHB-nin seçki müşahidə missiyasının üzvləri və çoxsaylı ölkələrin seçki komissiyalarının üzvləri akkreditə olunublar. Səsvermə prosesini 125 KİV-dən 2000-dən çox jurnalist işıqlandırır.

"Gürcüstanda prezident seçkiləri böyük maraq doğurur". Bunu ATƏT-in xüsusi koordinatoru, beynəlxalq təşkilatın qısamüddətli müşahidə missiyasının rəhbəri Kristian Vigenin deyib: "Seçkiləri müşahidə edir, Gürcüstan xalqı ilə həmrəy olduğumuzu bildiririk. Bu seçkilərin azad və ədalətli olacağına əmin olmaq istəyirik. Çox obyektiv qiymətləndirmə aparırıq. Ümidvarıq ki, seçkilər dinc olacaq. Gürcüstan xalqının seçkilərdə iştirak etmək imkanının və nəticənin onların iradəsinə uyğun olacağına inanırıq. Bu, bizim missiyamız və vəzifəmizdir".

Gürcüstanın baş naziri Mamuka Baxtadze ölkədə keçirilən prezident seçkilərində səs verib. Seçiminin ardından o bildirib ki, ölkənin inkişafına, Gürcüstanın ənənələrinə və Gürcüstanın Avropa seçiminə səs verib. Onun sözlərinə görə, hökumət səsvermənin dinc və şəffaf keçirilməsini təmin etmək üçün mümkün olan hər şeyi edir.

Seçkiləri müşahidə edənlər arasında Azərbaycandan qonşu ölkəyə gədən deputatlar da olub. On-

Gürcüstanda prezident seçkisi - soydaşlarımız

hansı namizədə səs verdilər?

Zəlimxan Məmmədli: "Gürcüstanda bundan sonra fərqli bir mühit yarana bilər"

lardan Musa Quliyev seçkilərin gedişatı barədə jurnalistlərə məlumat verib: "Gürcüstanda prezident seçkiləri azad, demokratik və əşkarlıq şəraitində keçirilir. Məntəqələrdə xalqın öz niyyət və arzusunu ifadə etmək üçün bütün imkanlar yaradılıb. Seçkinin gedişi və nəticələrinə təsir edə biləcək pozuntulara rast gəlmədik. Müxtəlif məntəqələr üzrə seçicilərin fəallığı müxtəlifdir. Bəzi məntəqələrdə seçicilərin növbəsini müşahidə etdik, bəzilərdə isə saat 12 üçün ümumi seçicilərin 10 faizə qədər səs vermişdi. Bu da demokratik əhval-ruhiyyənin göstəricisidir. Azərbaycan dost, qonşu ölkə kimi Gürcüstanda əmin-amanlığın, qanun və hüququn qorunmasının tərfədarıdır".

Hakim "Gürcü arzusu" partiyasında təmsil olunan azərbaycanlı deputat Ruslan Hacıyev seçkilərin gedi-

şi ilə bağlı modern.az-a məlumat verib: "Gürcüstanda prezident seçkiləri sakit və demokratik şəraitdə keçir. Ara-sıra müxalifət nümayəndələri tərəfindən provokasiya hallarına yol verilir. Amma biz bunun geniş şəkildə yayılmasına imkan vermirik".

Gürcüstanın hakim partiyası prezident seçkilərində səsvermə zamanı bir sıra pozuntuların olduğunu bildirib. Bu barədə hakim "Gürcü Arzusu" Partiyasının lideri, deputat Mamuka Mdinaradze keçirdiyi brifinqdə bildirib: "Seçki məntəqələrinin əksəriyyətində Milli Hərəkət Partiyasından və digər müxalifət partiyalarından olan komissiya üzvləri funksiyaların bölüşdürülməsi üzrə püşkatmada iştirak etmirlər. Bu isə seçki qanununun pozulması deməkdir. Rustavi şəhərindəki məntəqələrdən birində həm "Gürcü Arzusu" Partiyasının, həm də müxa-

lifəyönlü təşkilatların "exit poll"u keçirilib. Bu təşkilatların nümayəndələri bizim tərəfdaş təşkilatımızın üzvlərinə "exit poll" prosesini keçirməyə mane olmağa çalışıblar. Müşahidəçiləri bütün bu pozuntuları hesabatlarında qeyd etməyə çağıraram".

Qeyd edək ki, seçkilərdən öncə ən çox müzakirə edilən məsələlərdən biri də ikinci turun olacağı yəndə proqnozlar idi. Bundan əlavə, hakim "Gürcü Arzusu" Koalisiyasının bütün inzibati resursları dəstəklədiyi xanım namizəd, ölkənin sabiq xarici işlər naziri Salome Zurabişvilinin qələbəsinə yönəltdiyi, hətta keçmiş baş nazir, milyarder Bidzina İvanişvilinin onun seçki təbliğatına yüksək məbləğdə maliyyə vəsaiti ayırdığı deyilir. Seçki günü İvanişvili deyilənləri dolayısı ilə təsdiqləyib.

"Prezident seçkilərində ikinci turun olma ehtimalı çox aşağıdır". "Report" Gürcüstan KİV-inə istinadən xəbər verir ki, bu barədə B.İvanişvili prezident seçkilərində səs verdiyi Tbilisidəki Mtatsminda rayonunun 4 saylı seçki məntəqəsində bildirib: "Gürcüstanın Avropa seçimi üçün səs verdim. İkinci turun olma ehtimalı çox aşağıdır, amma belə ehtimal var. İkinci tur olarsa, heç bir sual işarəsi olmayacaq, 100% Salome Zurabiş-

dakı soydaşlarımızın hansı namizədi dəstəkləyəcəkləri də sual doğururdu.

"Borçalı" Cəmiyyətinin sədri Zəlimxan Məmmədli "Yeni Müsavat"a bunları dedi: "Məntiqlə, siyasət elminin incelikləri ilə yanaşsaq, bir nəticə ola bilər. Amma kapitalist gücünə gəldikdə, fərqli nəticələr görünür. Bir namizəd əgər vəd etdiklərini yerinə yetirmirsə, avtomatik onun nüfuzu azalır. Bidzina İvanişvili populist şüarlarla gəldi, soydaşlarımızı buxovlardan azad etməli idi, vəzifələr verməliydi. Amma bunların heç biri olmadı. Bu baxımdan soydaşlarımız son 30 ilə baxıb onların maraqlarına cavab verən birisini axtarmalı idi. Seçici artıq şüarlardan qorxur. Saakaşvili dönəmi soydaşlarımızı qorxulu həyatdan azad həyata çıxardı. Hazırda Saakaşvili komandasından iki üzv namizəddir, David Bakradze və Qriqol Vaşadze. Ayrı-ayrı partiyalarda olsalar da, islahatçı komandadan gəlirlər. Digər bir xətt də İvanişvili xəttidir. Savaş bu xətlər arasında gedir. Mövqeyimiz budur ki, Vaşadzenin şansları daha yüksəkdir. O əvvəllər yarımçıq qalmış işləri bitirmək, Gürcüstanı Avropaya bir qədər də yaxınlaşdırmaq, İvanişvili komandası dönəmində Gürcüstanın imicinə dəyən zərbəni aradan qaldırmaq üçün hazır konsepsiya

ilə gəlir. Bu konsepsiyanın müəllifi Saakaşvili və onun komandasıdır. Gürcüstanda fərqli bir mühit yarana bilər. Saakaşvilinin ora gəlişi baş tuta bilər. Bununla da ölkə xüsusi diqqət mərkəzinə gələr. Nəticədə postsovet məkanında demokratik yöndə islahatların yeni bir dalğası başlaya bilər. İstənilən halda islahatçı xəttin hakimiyyətə gəlişi Gürcüstan və region üçün daha önəmlidir".

Z.Məmmədli ikinci tur ehtimalları barədə də danışdı: "Bu, mümkündür. Gürcüstan kimi ayıq-sayıq bir

cəmiyyətdə kapital yıxa da, qura da bilər. Bu baxımdan İvanişvili komandasının qalib gələcəyini birmənalı söyləmək olmaz. İkinci turun olması üçün səbəblər kifayət qədər çoxdur. Demokratik, yeni milli qüvvələr orada parçalanmış kimi görünə bilərlər. Dünənə qədər David Bakradze və Qriqol Vaşadze eyni komandada idilər. Amma indi belə deyil. Hakimiyyətin dəstəklədiyi namizədlə bu iki şəxsdən biri arasında ikinci tur ola bilər. Açıq, Vaşadzenin şanslarını daha çox görürəm".

Z.Məmmədli soydaşlarımızın hansı namizədə səs verə biləcəkləri ehtimallarına da toxundu: "Gürcüstanda elektoral baza çox ciddi şəkildə dəyişib. Sovet dönmindən qalma ənənə bizim soydaşların boynuna ölçülmüşdü, yəni gələni tərifləmək, gedəni söymək. Amma indi vəziyyət bir qədər dəyişib. Gürcüstanda siyasi gənclik yetişib, ideologiyaları mənimsəyən təbəqə formalaşmışdır. Burada da Saakaşvili islahatlarının böyük rolu var. Əvvəlki vaxtlardan köklü şəkildə fərqlənən mənşərə var. Bu baxımdan bizim soydaşların mütləq olaraq hakimiyyətin namizədinə səs verəcəyini və iqtidarın təsiri ilə hərəkət edəcəyini düşünürəm. Partiyalarda ciddi postlarda təmsil olunan insanların var ki, onların gənclərinin arasında etimadları kifayət qədər yüksəkdir. Bunun soydaşlarımızın seçmələrinə təsirsiz ötürməyəcəyini düşünürəm".

P.S. Qəzet çapa gedərkən Gürcüstanda səsvermənin ilkin nəticələri məlum deyildi.

□ Cavansir ABBASLI,
"Yeni Müsavat"

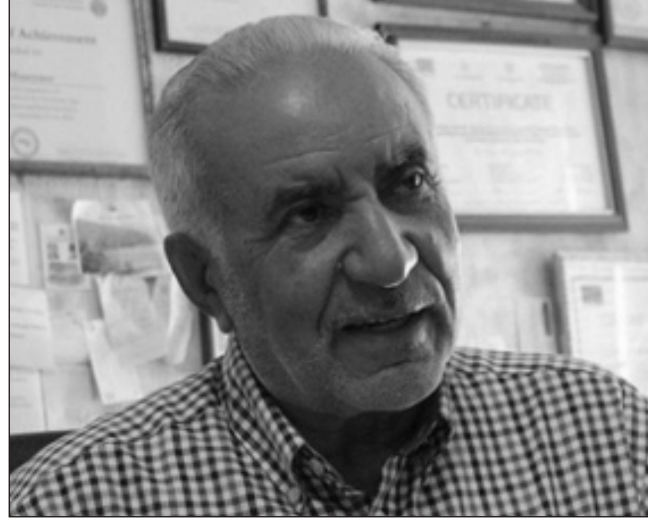
“Azərbaycan belə mənə-
siz reklamlarla dünya
təb elminin üzünə tüpü-
rüb”. Musavat.com xəbər
verir ki, bu sözləri “Yeni
Müsavat”ın canlı yayım
verilişinə qatılan Azad İs-
tehlakçılar Birliyinin səd-
ri Eyyub Hüseynov bidir-
rib. Onun sözlərinə görə,
eşşək südü, eşşək ferması-
nın reklamı Azərbaycanda
tibbin omadığını sübut
edən məqamlardan biri-
dir.

Müsahibimiz hesab edir ki, eşşək südünü tərifləyən insanlar elmi tədqiqat jurnallarında eşşək südünün nəyəyə faydası olduğunu sübut edən məqalələrlə çıxış etməlidilər: “Əgər onlar bunu etsələr, mən də o zaman onlardan üzr istəyərdim. Bunların hamısı populist, insanları aldadan bir jestdir. Təbii üsullarla müalicə ilə akademik müalicə hər zaman bir-birini inkar edir. Elm həddən artıq irəliləyib. O adamlar belə üsulların ardınca gedir ki, onların ya yeni tibbdən xəbərləri yoxdur, ya da yerli tibb inamları yoxdur. Ölkədə qanun qəbul etməyə gücüm olsa, qərar qəbul edərdim ki, memurların xaricdə müalicəsinin qarşısı alınsın. Bununla da yerli tibb olan inamsızlıq aradan qalxardı”.

E.Hüseynov bildirib ki, xarici ölkələrdə eşşək südünün faydalı olması ilə bağlı deyilənlər həqiqəti əks etdirmir. Müsahibimiz bu fikirlərini fərqli arqumentlərlə əsaslandırmağa çalışıb: “Hansı Avropa ölkəsi istəyər ki, təqaüdcüləri çox yadaşsın? Kim kimin beynini necə yuyur, özü bilər. Elmi ədəbiy-

“Süd bəhanədir, eşşək ətini realizə edib ortaya çıxaracaqlar”

Eyyub Hüseynov: “Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi eşşək fermasına sertifikat versə də, şəxsən özüm əhalini boykota çağıracam”

yata nə mane olur ki, eşşək südünün faydalı olması ilə bağlı araşdırmaları ortaya qoysun? Baryer nədir? Eşşək ferması açan tədqiqat jurnalını qoysun ortaya”.

Müsahibimiz, eyni zamanda, daha bir bəyanatla çıxış edib. Deyib ki, əgər Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi eşşək fer-

masına sertifikat versə də, şəxsən özü əhalini boykota çağıracaq: “İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvü olan Azərbaycan eşşəyin haram buyurulduğu ölkədir. Belə bir şəraitdə onun südünün satılması doğru deyil. Süd bəhanədir. Eşşək ətini realizə edib ortaya çıxaracaqlar. Bir azdan onun

ətindən kolbasalar satılacaq. Necə ki, alabaş kolbasası çıxacaq. Eşşək gündə 150 qram süd verən heyvandır, hansı rentabellikdən söhbət gedir? Eşşək çox az xərc tələb edən heyvandır. Bu da sübut edir ki, eşşək fermasının açılması ideyası eşşək ətinin bazaraya çıxarılması üçün bir mərhələdir. Azərbaycanda donuz ferması açmaq nə qədər doğru deyilsə, eşşək ferması da o qədər doğru deyil”.

AİB sədri hesab edir ki, eşşək fermasının fəaliyyətinə icazə verilməlidir. Onun fikrincə, ölkədə azad, liberal bazar var. “Sabah istehlakçının it ətinə tələbatı olsa, onu da satacaqlar” deyən müsahibimizə görə, xəstə insanların eşşək südünü alması heç də onun faydalılığını sübut etmir: “Xəstə insanlar bu süddən istifadə edir. Hər şeydən ümidini üzən insanın ondan istifadəsi mümkündür. Amma bu, göstərici deyil”.

□ **Sevinc,**
“Yeni Müsavat”

Siqaret qədər ziyan verən qazlı içkilər - “Uşaqlara içirməyin!...”

Pediatr: “Belə içkilər nəinki uşaqlara, böyüklərə də zərərli”

Fransada uşaqlarına ancaq şirniyyat yedirib, “Coca cola” içirən ata həbs edilib. İçki aludəçisi olan, biri 3, digəri 4 yaşlı oğlanlarına tək baxan ataya cinayət işi açılıb. O, 3 ay müddətinə həbs edilib. Məhkəmədə dövlət ittihamçısı bildirib ki, ata uşaqlara keks və kola verərək onların dişlərinin vaxtından əvvəl töküləsinə səbəb olub.

Son illər fast food və qazlı içkilərin uşaqlara verilməsi geniş vüsət alıb. Qazlı içkiləri böyüklərin qəbul etməsi tövsiyə olunmadığı halda, uşaqlara verilməsi gələcəkdə bir çox fəsadlar yaradacaq. Bəs qazlı və kola kimi içkiləri uşaqların orqanizmindən hansı fəsadları törədir? Onlar hansı xəstəliklərin yaranmasına səbəb olur?

Musavat.com mövzu ilə bağlı pediatr İlham Allahverdiyeva ilə əlaqə saxlayıb. Məsələ ilə bağlı danışan həkim bildirib ki, qazlı içkilər nəinki uşaqlara, böyüklərə də zərərli: “Uşaqları pis vərdişlərdən qorumaq əsasən valideynlərin borcudur. Uşaqların ziyanlı qidalardan uzaq olmasını istəyirsinizsə, özünü də həmin qida və içkilərdən uzaq durmalısınız. Çünki uşaqlar tez-tez valideynlərinin davranışlarını təqlid edir və onların pis vərdişlərindən təsirlənirlər. Qazlı içkilər orqanizmi üçün çox zərərli. Onların tərkibindəki fosfat dərinin erkən yaşlanmasına səbəb olur. İnfarkt riskini artırır, beyinin fəaliyyətinə mane olur, xərçəng xəstəliyi, diabet yaradır, mədə divarını zədələyir. Qazlı içkilər siqaret qədər orqanizmə zərər verir. Bu qədər xəstəliyi yaradan içkinin uşaqlara necə təsir etdiyini bir də özünü düşünün.

Qazlı içkilərə rəng qatıldığında isə xəstəlik riski daha da artır. Göltürək, kola içkisini. Tərkibində su, limon turşusu, kofein, karamel, qarğıdalı şərbəti, vanil və limon şirəsi var. Kola yüksək kalorili bir içkidir. Gün ərzində bir stəkan kola içən uşaq gün ərzində aclıq hiss etmir. Yemək yeməyən uşaq əvəzlənir, immuniteti aşağı düşür və xəstələnir. Bundan əlavə tərkibində fosfor turşusu var ki, kalsiumun əriməsinə səbəb olur. Bu uşaqlar maqnezium, B, C və A vitamini çatışmazlığından əziyyət çəkirlər. Kofeinin asılılıq yaradıcıdır. Davamlı kofein qəbul edən şəxsin ürəyində ciddi problemlər yaranır. Bir sözlə, uşaqların qazlı içkilərdən uzaq tutmaq vacibdir”.

□ **Könül,**
“Yeni Müsavat”

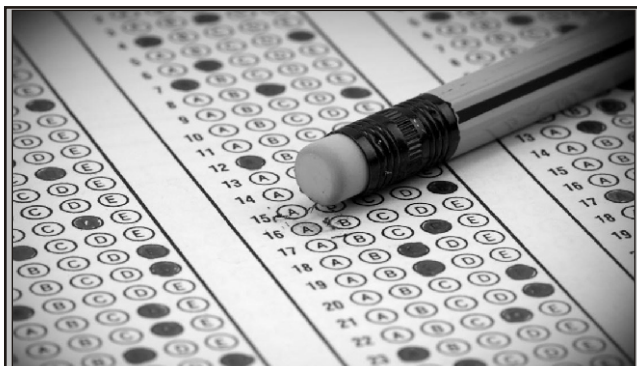
Azərbaycanlı gənc Türkiyədə özünü 42-ci mərtəbədən atdı

Türkiyənin Konya şəhərində tükürpədicə hadisə baş verib. Olay Feritpaşa Məhəlləsi Kule Caddəsi adlanan məkanda yerləşən 42 mərtəbəli plazada yaşanıb. Plazanın ən üst mərtəbəsinə qalxan 23 yaşlı gənc özünü oradan aşağı atıb. Xoşbəxtlikdən ticarət mərkəzinin yemək bölümünə düşən oğlan ölməyib. O, tavadan asılı vəziyyətdə qalıb.

Musavat.com Publika-ya istinadən xəbər verir ki, hadisə yerinə gələn ilk təcili tibbi yardım və polis işçiləri gənci xilas edə biliblər. Azərbaycanlı olduğu məlum olan 23 yaşlı T.A-nın ağır yaralı olduğu bildirilir. Olayla bağlı cinayət işi açılıb.

Qənirə Paşayeva Türkiyədə konfrans keçirdi

Millət vəkili Qənirə Paşayeva Türkiyənin Qırıqqala (Kırkkale) vilayətində “Azərbaycan-Türkiyə əlaqələri və Qarabağ problemi” adlı konfrans keçirib. Axar.az xəbər verir ki, konfransda Qırıqqala bələdiyyə başqanı, valisi, Türk Ocaqları başqanı, Qırıqqala Qəzetçilər Cəmiyyəti başqanı, ziyalılar, KİV və QHT rəhbərləri, gənclər, o cümlədən Regional Hüquqi və İqtisadi Maarifləndirmə İB-nin sədri A. Bağırova iştirak edib.

Yeni model üzrə ilk sınaq imtahanı keçirildi

Dövlət İmtahan Mərkəzi yeni təhsil proqramları (kurikulumlar) üzrə 2019-cu ilin qəbul imtahanı modelinə uyğun Respublikanın 10 şəhər və rayonunda sınaq imtahanları keçirib. Mərkəzdən bildirilib ki, imtahanların idarə olunması üçün DİM-də operativ qərarqah fəaliyyət göstərən, gün ərzində imtahan mərkəzləri ilə müntəzəm əlaqə saxlanılıb və imtahan prosesinin gedişinə nəzarət olunub.

İmtahan iştirakçılarına öz bilik və bacarıqlarını nümayiş etdirmələri üçün imtahan mərkəzlərində zəruri şərait yaradılıb.

Qeyd edək ki, imtahanda şagirdlərə hər fənn üzrə 30 test tapşırığı təqdim olunub. Bu tapşırıqların 22-si qapalı, 8-i isə açıq formalıdır. Açıq formalı tapşırıqlardan 3-ü yazılı şəkildə cavablandırılması tələb olunan situasiya və yaxud mətn əsasında hazırlanan tapşırıqlardır. Digər açıq formalı tapşırıqlar uzun müddət istifadə olunan hesablama, seçim, xronologiya, uyğunluğu müəyyən etmə tipli tapşırıqlardır.

Oktyabrın 29-dan etibarən DİM-də imtahan protokollarının və cavab vərəqlərinin emalı aparılacaq.

Yazılı cavabların yoxlanılması uzun müddət tələb etdiyindən imtahan nəticələrinin yaxın 10 gün ərzində elan olunması nəzərdə tutulur.

Konfransda çıxış edən Qırıqqala valisi Türkiyənin və Azərbaycanın bir millət, iki dövlət olduğunu vurğulayaraq, “Azərbaycanın sevinci sevincimiz, kədəri kədərimizdir” deyib və Azərbaycanla bütün istiqamətlərdə əməkdaşlığın inkişafına xüsusi önəm və diqqət etdiklərini vurğulayıb.

Konfransda çıxış edən Qənirə Paşayeva bu il 100 illiyini qeyd etdiyimiz Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti barədə geniş məlumat verib və AXC-ni quran babalarımızın, şəhidlərimizin, Ənvər Paşa, Nuru Paşa başda olmaqla, Türk Qafqaz İslam Ordusunun bütün qəhrəmanlarının ruhu qarşısında baş əydiyini bildirib.

1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ən ağır dönməndən, erməni-bolşevik dəstələrinin Azərbaycanda törətdiyi qırğınlardan, Qafqaz İslam Ordusunun xalqımızı bu çətin vəziyyətdən xilas etməsin-

dən, Qafqaz İslam Ordusunun içində Qırıqqaladan da olan babalarından danışan millət vəkili onları türk dünyasının bugünkü və gələcək nəsilləri üçün ən gözəl örnəklər adlandırdı.

Deputat çıxışında Türk dünyasının müxtəlif bölgələrində yaşadığımız ağır-acılara xüsusi həssaslıq göstərməyə də çağırıb və “bugünkü və gələcək nəsillərə birlik və bərabərliyimizin nə qədər vacib və önəmli olduğunu daha çox anlatmalıyıq” deyib: “Bunun üçün isə ilk növbədə biz biri-birimizi daha yaxından tanımalıyıq, ortaqlığımızı, köklərimizi, mədəniyyətimizi, ədəbiyyatımızı, musiqimizi, keçmiş və bu günümüzü, problemlərimizi, gələcəyə baxışlarımızı gənclərimizin daha yaxşı bilməsinə çalışmalıyıq”.

Q.Paşayeva tədbir çərçivəsində gənclərin suallarını da cavablandıraraq, KİV-lərə geniş müstəqil vəziyyətdən xilas etməsinə

Bir çoxumuz gün ərzində nə qədər idman etməli olduğumuzu bilmirik. Amma hamımız gündə 10 min addım atmaq fikrini çox sevirik. Bir çoxumuz ağıllı telefonlar, saatlar vasitəsilə gündəlik addım saylarımızı təqib edirik. Hətta bəzən evin içində bir otaqdan digərinə keçməklə addımlarımızın sayını artırır, o sehrli rəqəmi yaxalamağa çalışırıq.

Niyə 9 min yox, 10 min addım?

“Yeni Müsavat” “gündə 10 min addım” nəzəriyyəsinin detalları barədə məlumat verir. Öncə ondan başlayaq ki, insanları daha çox hərəkət etməyə təşviq edən bir şeyin pis düşüncə olduğunu demək mümkün deyil. Ancaq gündə 10 min addım fikrinin bir az bəsitə doğru gedən və ya elmilikdən daha çox ticari bir fikir olduğunu düşünənlər var.

Əslində gündə 10 min addım fikri 1960-cı illərdə Yaponiyada ortaya çıxıb. O illərdə Yaponiyada “manpokei” adlı bir addım sayan cihaz istehsalçısı vardı. Manpokei digər dillərə “10 min addım metr” olaraq çevrildi. Burada 10 min sayı idman üçün qızıl rəqəm anlamında yox, tamamilə Yaponiya mədəniyyətində yüksək bir rəqəm olduğu üçün seçilib.

Yaxşı, bəs elmi araşdırmalar gündə 10 min addım məsələsi ilə bağlı hansı nəticəyə gəlib?

Arizona Universiteti tərəfindən aparılan bir araşdırmaya görə, gündə 10 min hədəfi media sayəsində böyük bir sürətlə dünyada qəbul edilir. Ancaq araşdırmada qeyd edilir ki, bu hədəf uşaqlar üçün çox aşağı qalacaq. Araşdırmaçılar sağlam olan böyüklərin günlük addım hədəflərini belə sıralayırlar:

5.000 addımdan az - hərəkətsiz həyat tərz

5.000 - 7.500 addım - aşağı səviyyəli aktiv yaşam (idman və ya gimnastika xaricindəki günlük fəaliyyət)

7.500 - 10.000 addım - aktiv yaşam (öz istəyi ilə edilən fəaliyyət)

12.500 addımdan artıq - çox aktiv həyat tərz

Sıradan addım olmaz, sürətli olması vacibdir

Ancaq burada həssas bir məqam var. Hərəkətsiz həyat tərzindən, aktiv həyat tərzinə keçə bilmək üçün 2500 addım daha atmış olmanız lazımdır və bu 2500 addımı sürətli olaraq, ən azı, dəqiqədə 100 addım atacaq şəkildə yeriməlisiniz. Bundan başqa, ən azı 10 dəqiqə ərzində bu tempi saxlamalısınız. Əgər bu şərtləri təmin etmirsizsə, 10 min addım atmış olsanız belə, ümumi sağlamlıq üçün lazım olan gimnastikani etmiş sayılırsız. Bundan başqa, sürətli gəzinti, xəffif qaçış və ya normal qaçış edərək, ən azı 10 dəqiqə boyunca üreyinizin sürətini artırdığınız zaman gündə 10 min addım atmasanız belə, ümumi sağlamlıq baxımdan lazım olan gimnastikani edirsiniz. Bunun üçün nərdivanları qalxa və ya düşə bilərsiniz. Nərdivanı enib-düşmək daha çox əzə-

Kim ki gündə 10 min addım atmasa...

Sağlam olmaq üçün verilən klassik tövsiyə ilə bağlı yeni detallar, araşdırma nəticələri

ləri fəallaşdırır və düz yerdə gəzməklə müqayisədə daha çox kalori yandırdığınıza səbəb olur. Bundan başqa, nərdivanları addım-addım enmək və ya qalxmaq əvəzinə qaçaraq enib çıxmanız sağlamlığınız üçün çox daha dəyərli sayılır. Beləcə, gündə 10 min addım atmadan da gündəlik aktiv gimnastikanızı etmiş olursunuz.

İndi gələk işin marketing hissəsinə.

Əcəba addım sayan alətlərə nə qədər güvənə bilirik? Bu suala hələ də dəqiq cavab verilməyib. 2016-cı ildə “Medicine and Science in Sports and Exercise” jurnalında dərc edilən bir araşdırmada yazılmışdı ki, ikisi biləyə, ikisi də belə taxılan dörd ədəd addımsayan alət araşdırılıb və araşdırmanın nəticəsində alətlərin əsasən addımları doğru saydığı, ancaq yandırılan kalori məsələsində çox “səxavətli” olduğu üzə çıxıb. “International Journal of Exercise Science”-də 2017-ci ilin yanvar ayında nəticələri yayımlanan bir başqa araşdırmada isə belə taxılan addımsayarların qola taxılan addımsayarlarla müqayisədə daha dəqiq nəticələr verdiyi üzə çıxıb. Amma bu məhsulların qiyməti artıqca onların dəqiqlik dərəcəsi də azalır. Yeni, əlinizdəki addımsayarı təqib edə bilərsiniz, amma ona hər zaman etibar etməyin.

Addımlarla kifayətlənmək olmaz

Əslində gündə 10 min addım atmaq, sağlam bir həyat tərzini mənimsəmək üçün yaxşı bir gündəlik sayılır. Amma sizin hədəfiniz çəki itirmək,

performansınızı artırmaq və ya sağlam həyat tərzinə qovuşmaqdırsa, o zaman addım atmaqdan daha artığını etməlisiniz.

Addımsayan alətlərlə addımlarınızın sayını təqib etmək aktiv bir həyat tərzini üçün motivasiyə edici ola bilər. Halbuki sağlam və fit olmaq üçün addımlarınızı saymağınza ehtiyac yoxdur. Yenə də rəqəmləri təqib etməyi sevirsinizsə, favorit addımsayarınızı alın və hərəkətə başlayın. Əsas odur ki, bunun bir ölçmə aləti olduğunu bilin və ekranda gördüyünüz rəqəmlərin hər zaman dəqiq olmadığını bilin. Addımsayarlara nifrət edirsinizsə, bu da problem deyil. O zaman siz də mümkün olduğu qədər hərəkət etməyə və gündə ən azından 30 dəqiqə boyunca üreyinizin sürətini artırmağa çalışın. Bu, bəs edəcək.

8 kilometr və 1 saat 40 dəqiqə = 200-400 kalori

10.000 addım 8 km-ə yaxın bir məsafəyə bərabərdir. Gəzinti tempinizə görə dəyişməsinə nəzər almasaq, bu müddət 1 saat 40 dəqiqəyə bərabərdir (dəqiqədə 100 addım atırsınızsa). Gəzintinizin forması və uzunluğu məqsədiniz ilə birbaşa əlaqəlidir. Formanızı qorumaqdan əlavə arıqlamaq da istəyirsinizsə, daha çox və sürətli tempə gəzməlisiniz. 10.000 addım nə qədər kalori yandırır? Məsafəyə, çəkinizə və yolun formasına görə yandırdığınız kalori əlbəttə dəyişməkdədir. Ancaq ortalama olaraq 1 saat gəzmək təxminən 200-400 kalori yandırmaqdadır. Hər gün 10.000 addım gəzmək həftədə

yanım kiloya yaxın yağ yandırdığınızıza kömək edəcək.

İngiltərədə satışa çıxan “Walking Diet” (“Yerimə pəhrizi”) adlı kitabın yazıçısı Joanna Hall, yeriməklə daha gözəl bədəne sahib olmanın yollarını izah edir.

Yerimək, təkəcə arıqlamağa kömək etmir, eyni zamanda, diabet, sümük eriməsi və döş xərçəngi kimi xəstəliklərə tutulma risklərini də azaldır.

Yerimə proqramına başlamadan əvvəl bir idman mağazasına gedərək addımsayar (pedometr) alın. Beləcə gündə neçə addım atdığınızı sayə bilərsiniz.

Gün 1-3: Hər gün atdığınız addım sayını bir kənara yazın və 3-cü günün sonunda bunları yığıb üç bölün. Bu, sizin gündəlik ortalama yeriyişiniz olacaq.

Gün 4-5: ortalama addım ədədinizə 1000 addım əlavə edin, məsələn avtobusdan bir dayanacaq erkən enərək bu ədədi tamamlaya bilərsiniz.

Gün 6: Bu gündən etibarən yerimək üçün xüsusi zamanlar ayırmalısınız. ortalamanız 1500 addım əlavə edin. Sürətinizə görə addım 20 dəqiqədə tamamlana bilər. Yeriyişə başlamadan və yeriyiş əsnasında ən az 200 ml su içməyi unutmayın.

Gün 7: Normalda ən az 10 dəqiqədə gətdiyiniz bir məsafəni gücünüzün çatdığı qədər sürətli yeriyin və yeriyişinizin nə qədər sürdüyünü bir kənara qeyd edin.

Gün 8-11: ortalama addım ədədinizə 1500 addım əlavə edərək yeriyişlərə davam edin.

Gün 12: Bu günü istirahət etməyə ayıra bilərsiniz. Bədə-

niizi bir az əsnətmək yaxşı təsir bağışlayar.

Gün 13-14: ortalama addım ədədinizə 2 min 500 addım əlavə edin. Sonrakı 4 gündə ən uzun yeriyişlərinizi edəcəksiniz. Buna görə bunları gün içində 2 ayrı yeriyiş olaraq davam etdirə bilərsiniz.

Gün 15-16: ortalama addım ədədinizə 3 min addım əlavə edərək gedin, tempinizi artırmağa çalışın. Bu iki gündə həqiqətən tərləməyiniz lazımdır, yeriyərkən musiqi dinləməyi də unutmayın.

Gün 17: İstirahət etmə günü. Bədəninizi əsnədin.

Gün 18: ortalama addım ədədinizə 2 min addım əlavə edərək yeriyin. Tempinizi bir az aşağı salın. Əgər özünüzü yorğun hiss edirsinizsə yeriyişdən bir saat əvvəl bir fincan qəhvə içmək yaxşı olar.

Gün 19: 7-ci günü təkrar edin. Eyni məsafəni daha qısa müddətdə və çətinlik çəkmədən gətməlisiniz.

Gün 20: ortalamanızdan 1500 addım çox ataraq proqramı tamamlayın.

Kardioloq Günel Kərimova da hesab edir ki, gündə 10 000 addım atmaq və ya gəzmək, başda ürək sağlamlığını qorumaqla bütün bədəne müsbət təsir göstərir. İlk növbədə insanda çəki azalmasına səbəb olur. Kilo vermənin əsas mexanizmi kalori yandırmaqdır. Dieta ilə bərabər azalan kalorilərin üstünə 10 000 addım gəzmək, günlük 500 kalorinin yanması deməkdir. Gündəlik 10 000 addım atmanın ən böyük faydalarından biri də xolesterin mübadiləsini tənzimləyərək yağların eriməsidir. Əsasən də qanda triqliseridlə-

ri sadəcə addım ataraq aşağı salmaq olar. Damarları qoruyan HDL-i (yaxşı xolesterin) yüksəltmənin də ən vacib yolu gündə 10 000 addım gəzməkdir: “Gündə 10 000 addım atmaq orqanizmin müqavimətini artırır. Enerji səviyyəsi artdığına görə yorğunluq hissi azalır, bədəndə olan səbəbsiz ağrıları itir.

Gündə 10 000 addım atmaq beyin sağlamlığını gücləndirir, diqqət və konsentrasiya qabiliyyətini artırır. Gündəlik müntəzəm gəzən insanlarda insult riskində azalma müşahidə edilmişdir. Həmçinin gündə 10 000 addım atmaq yuxunu da normalaşdırır, belə ki, yuxunun keyfiyyətini və daha dərin yuxuya getməyi tənzimləyir. Keyfiyyətli yuxu isə bədənin ən vacib detoks mənbəyidir.

Gündə 10 000 addım atmaq qan təzyiqinə müsbət tə-

sir göstərir. Əgər insan bunu daimi olaraq davam etdirsə, 2-ci aydan etibarən təzyiqdə 10 mmHg-yə qədər düşmələr qeyd olunur. Düzənli yürüyüşlərin zamanı damar sərtliyi azalaraq, xolesterin dəyərlərində, şəkər və təzyiqdə düşmələr müşahidə olunur. Bu da dünyada 1-ci yerdə ölüm səbəbi olan ürək krizi riskinin 20% azalmasına səbəb olur.

Hərəkətsizlik və tənbelliyin mühüm nəticələrindən biri ürək döyünmə şikayətidir. Gəzməyən insanlarda bir neçə addım atarkən nəbz 150-yə çatır. Lakin gündə 10 000 addım isə ürək nəbzini azaldır, ritm pozğunluqlarının qarşısını alır. Gündə 10 000 addım atmaq insulini müqavimətinə müsbət təsir göstərərək, diabet riskini azaldır. Diabet xəstələri isə hər gün addımla yaraq dərman və insulini ehtiyacını azalda bilərlər.

Gündəlik gəzintilər ayaq əzələ və damarlarını gücləndirir. Ayaqlarda qan dövranını sürətləndirərək, varikoz və tromboz emələ gəlməsinin qarşısını alır.

Avropa Kardiologiya Cəmiyyəti həftəlik 150 dəqiqə gəzməyi tövsiyə edir ki, bu da gündəlik 7500 addım bərabərdir. Lakin bu vaxt həftəlik 300 dəqiqəyə qalxdıqda, gündəlik 10 000 addım edir və orqanizmə daha çox fayda verir. Addımlamaq düzənli və sürətli olmalıdır. Addımların sayını bilmək üçün pedometr deyilən cihazdan ya xüsusi addım və nəbz sayını göstərən saatlar və mobil telefon əlavələrindən istifadə etmək olar.

□ **Sevinc TELMANQIZI,**
“Yeni Müsavat”

MÜSAVAT

Son səhifə

N 229 (7118) 29 oktyabr 2018

Uşağını dietaya məcbur edənlər cəzalandırılacaq

İtaliya hakimiyyəti müzakirə olunmaq üçün yeni qanun layihəsi hazırlayıb. Qanun layihəsinə görə, uşaqlarına "vegetarian dietası" tətbiq edən valideynlər 4 ilə qədər həbs cəzasına məhkum oluna bilər. Lenta.ru "The Independent"-ə istinadən xəbər verir ki, qanuna düzəlişi "İrəli, İtaliya" partiyasının üzvü Elvira Savino təklif edib. O, öz bəyanatında bildirib ki, sözügedən menyu uşaqlar üçün natamam sayılır və sağlamlıqları üçün ciddi təhlükədir. "Vegetarian dietası" əsasən uşaqların fast-food yeməkləri ilə qidalandıran valideynlərin seçimi sayılır. Halbuki bu cür qidalanma uşaqları lazımı qədər vitamin, zülalla təmin etmir, onların inkişafı və boyunun uzanmasını təmin etmir. Savio eyni zamanda hesab edir ki, sözügedən rasion uşaqlarda nevroloji problemlər, anemiya və digər xəstəliklər yarada bilər. Xatırladaq ki, İtaliyada məhz bu dieta ucubatından valideynlik hüququndan məhrum olan xeyli sayda valideyn olub.

Çox düşünmək yaddaşı zəiflədir

İngiltərədə aparılan bir araşdırmaya görə, çox düşünən insanların yaddaşı zəif olur. Bu adamlar digərləri ilə müqayisədə daha tez depressiyaya düşürlər. Aparılan təcrübələr zamanı elm adamları insanların hansısa bir mövzuda qərar verərkən nə qədər düşündüyü ilə bağlı beyinin hansı hissəsinin daha çox fəal olduğunu araşdırdılar. Verdikləri qərarlardan əmin olan və üzərində təkrar-təkrar düşünməyən adamların beyinlərinin düşüncə ilə bağlı hissəsi sayılan ön hissədə daha çox hüceyrələr var. Qərarları və həyat haqqında dəqiq düşünməyən insanların beyinlərinin ön hissələrində hüceyrələrin sayı isə digərləri ilə müqayisədə xeyli azdır.

Pişik manekenlərə qəzmək öyrətdi

İstanbulda pişik "Esmod International Fashion Show" moda nümayişi zamanı manekenlərlə birgə podiuma çıxıb. Bu barədə "Indianexpress" xəbər verib. Hadisəni görənlərdən biri bunu videoya çəkərək, YouTube-da paylaşdı. Kadrlardan görünür ki, pişik öncə manekenlərin ortasında dayanıb baxır, sonra pəncələrini yalayır, ardınca isə pişik yerləşdiyi şoka salır. Bu görüntüləri izləyənlər xeyli gülürlər. Və onu heç kim qovmağa cəhd göstərmir.

Daha öncə xəbər verilməmişdi ki, İngiltərənin Nyukasl şəhər sakini öz sahib-

sini xərcəng xəstəliyindən xilas edib. Qadın pişiyinin ona qəribə münasibəti sa-

yəşində xəstəliyi erkən mərhələdə aşkar edib və həyatı xilas olub.

Sevgililər arasında yaş fərqi böyük olanda...

Sevginin yaşının olmadığı və sevgidə yaş fərqi əhəmiyyət daşımadığı fikrinə inanmayanlar Virciniya Universitetinin araşdırmaçıları tərəfindən haqsız çıxarılıb. Belə ki, mütəxəssislər əslində, sevgidə yaş fərqi böyük əhəmiyyət daşdığını iddia edirlər.

"The Daily Beast" xəbər verir ki, yaşları uyğun olmayan cütlüklərə diqqət alınması lazım olan bir sıra məsləhətlər verilib. Mütəxəssislərin fikrincə, sevginin yaş olmasa da, sevmək hər yaşda mümkün olsa da, tərəflər arasında yaş fərqi münasibətlərin ömrünə birbaşa təsir edən faktordur. Qadınlar yaşca öz-

səbəblərdir.

Hətta evlilik belə kişiləri bu qorxudan xilas edə bilmir. Mütəxəssislərə görə, tərəflər arasında yaş fərqi ən çox 10 il olmalıdır, yeni kişi qadınlardan maksimum bu qədər böyük ola bilər. Daha çox yaş fərqi isə daha böyük problemlər olur. Aralarında 15-20 yaş fərqi olan cütlüklər ayrı mədəni etiketləri və ictimai tələbləri olan dövrlərdə doğulur və böyüyürlər. Tərbiyə formaları fərqli insanların isə bütünlükdə dünyagörüşləri, həyat tərzləri fərqli olur. Məsələn, 60 yaşlı kişi artıq ömrün sonlarını düşünürkən, 45 yaşlı xanımı özünü həyatın baharında hiss edir. Digər bir mənfi cəhət isə yaşca çox böyük olanın fiziki olaraq ağırlaşmasıdır. 50 yaşlı kişi evdə sakit və rahat saatlar keçirmək istəyərkən, 35 yaşlı xanımı evdən kənar əyləncələrə meyil edə və xoşbəxtliyi kənar axtara bilər.

QOÇ - Qarşınızda duran öhdəliklərin çoxluğu sizi üzüməlidir. Əgər bu vəzifəni icra etməkdə tərəddüdünüz varsa, dost-tanışlarınızın məsləhətlərindən bəhrələnin. İndi sizə qətiyyət lazımdır.

Qoroskop (29 oktyabr) **Səbuhi Rəhimli**

BUGA - İşgüzar sövdələşmələrdə iştirak etmək və gələcək planları götür-qoy etmək üçün səmərəli gündür. Axşamı bütünlüklə sevdiyiniz insanlara həsr edin. Onlarla birgə olmağa çalışın.

ƏKİZLƏR - Fikir və düşüncələrinizdə qətiyyətli olsanız, hər hansı problemlə rəhbərlik etməyəcəksiniz. İqlimin təhərindən asılı olmayaraq günün ikinci yarısında qonaq getmək əlverişlidir. Mistikaya qapılmayın.

XƏRCƏNG - Olduqca riskli gündür. Çıxardığınız qərarlar yaxın gələcək üçün taleyinizi həll edə bilər. Amma Göy qübbəsi haqqınızda nikbin əhval-ruhiyyədedir. Unutmayın ki, səhər saat 05:27-dən Ay bürcünüzdə qərar tutub.

ŞİR - Ümumi məziyyətlərinə görə xoş gündür. Bir şərtlə ki, işgüzar sövdələşmə və müzakirələrinizi bir kənar qoyasınız. Qarşılıqlı münasibətlərdə üyünüzə olan hadisələr mümkündür.

QIZ - Bu təqvimdə aktivliyinizi birə-beş qat artırmalısınız. Ona görə də şəxsi məqsədlərinizə naminə müəyyən ünvanlara baş çəkməyiniz vacibdir. Əmin olun ki, sizə kömək edənlər tapılacaq.

TƏRƏZİ - O qədər də uğurlu gün deyil. Məniyyətləriniz çox olacaq. Danışılarda təşəbbüskarlığı əldə saxlayın ki, qalib olasınız. Əsas diqqətinizi maliyyə problemlərinə və səhhətinizə yönəldin.

ƏQRƏB - Üzücü maliyyə problemlərinə görə danıxmayın. Ulduzlar yaxın vaxtlarda sizi varlandıracaq. Bu gün sə evlə bağlı məniyyətlərin həllinə çalışmalısınız. Səhhətinizə ciddi yanaşın.

OXATAN - Şəxsi münasibətlərdə meydana çıxan mübahisəli situasiyalar nahardan sonra qismən də olsa, qaydasına düşəcək. Sadəcə, təmkin göstərmək lazımdır. Bu gün ziyarətqahlara getmək düşürlür.

OĞLAQ - Astroloji göstəricilər ovqatınızın havadan asılı olduğunu bəyan edir. Dəyişkən havada çox durmayın, uzaq yola çıxmağa isə lüzum yoxdur. Özünüzü gərginliyə salmayın, qazanma imkanı var.

SUTÖKƏN - Ailə üzvlərinizlə müəyyən anlaşılmazlıqlarınız gözənilir. Çalışın ki, yaranmış konfliktləri sülhə doğru istiqamətləndirəsiniz. Tanrıya zidd addımlardan əl çəkin ki, nəticə tapasınız.

BALİQLAR - Kənarından kömək göstərən olmasa, hansısa cəhdinizin baş tutma ehtimalı reallaşmayacaq. Ümumiyyətlə, bu tarixdə yalnız başqalarının məsləhətilə hərəkət etməlisiniz. Axşam qonaq getməyə dəyər.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Yaddaşını itirən qocalar üçün dayanacaq

Almaniyanın Duysburq şəhərində yaşlılar üçün avtobus dayanacağı quraşdırılıb. Buna səbəb qocaların yaddaş pozğunluğundan əziyyət çəkməsi və gedəcəkləri məkan unutmalarıdır. Belə ki, onlar çox vaxt gedəcəkləri yeri yaddan çıxardıqları üçün dayanacaqda qahırlar, avtobusu gözləyirlər.

Qocalar evinin tibb bacıları deyir ki, "məna təcili olaraq mağazaya getmək lazımdır" deyən yaşlıların sayı çoxdur. Bu cür xahişlər daha çox əqli problemləri olan yaşlılara aiddir. Həkimlər deyir ki, onlar köhnə həyatlarına qayıda bilməyəcəkləri üçün narahatlıq keçirirlər. Yerli nəqliyyat kampaniyası yaşlı adamların avtobus gözləyə biləcəkləri yalançı dayanacaq düzəltdirib. "Bir qayda olaraq, iki dəqiqə keçəndən sonra onlar hara gedəcəklərini unudurlar və bu zaman biz onlara yardım edirik".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rəuf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Zahid SƏFƏROĞLU
Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.100

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.